

**En europeisk valutaunion eller en självständig penningpolitik?
En tvillingstudie mellan Sverige och Finland om den ekonomiska
utvecklingen innan och efter finanskrisen**

Kandidatuppsats i Makroekonomi

VT 2011

Oscar Lidfeldt

Handledare: Klas Fregert

Abstract

The subject of discussion regards whether Finland had potential trade advantages compared to Sweden before the financial crisis by having Euro as their currency compared to the Swedish Krona. Likewise if Swedish economy recovered faster than the Finnish during the financial crisis due to an independent monetary policy. An introduction of the general macroeconomical variables is made to give the reader an understanding of the similarities between the two countries. The statistics is divided into different trade sectors such as engineering, manufacturing and timber industry. But also exports within the euro zone, within EU zone and export outside the EU zone is examined. The main conclusion is that there is no statistical evidence that Finland should have been better off compared to Sweden during the period before the financial crisis. However, during the financial crisis there is statistical evidence that Swedish export and trade within the studied fields recovered faster than the Finnish equivalent.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1.Bakgrund	4
1.2.Syfte.....	6
1.3.Frågeställningar.....	6
2. Teoretiska utgångspunkter.....	7
2.1.Teori.....	7
2.2.Empiri	7
3. Resultatredovisning och analys.....	10
3.1. Den allmänna makroutvecklingen för Sverige och Finland 1999-2010.....	10
3.2. Sverige och Finlands handelsutveckling under åren 1999-2008.....	20
3.3. Sverige och Finlands handelsutveckling under åren 2008-2009.....	29
4. Avslutning och sammanfattande slutsatser.....	37
5. Källförteckning.....	40

1. Inledning

1.1 Bakgrund:

Vad är det egentligen som utgör skillnaden mellan en fungerande penningpolitik eller inte? Varför verkar det som om EMU området fortfarande lider svårt av de nationella skillnader rent ekonomiskt och oförmågan att skapa ett likvärdigt system för hela valutaunionen? Hur har svensk handel drabbats av finanskrisen och hur såg det ut tidigare? Hur skulle Sveriges ekonomi sett ut om man skulle deltagit i den europeiska valutaunionen?

Alla dessa frågor skapade grogrunden för mitt inledande tänkande omkring min uppsats. Frågor som uppkommit under efterdyningarna av den globala finanskrisen. Den allt svalare debatten omkring Sveriges eventuella EMU medlemskap skapade också en hel del funderingar från min sida. Denna heta potatis som tidigare varit högaktuell men sedan svenskarna röstade nej i folkomröstningen om Sveriges medlemskap i EMU år 2003 har intresset bland folket och politiker minst sagt stagnerat. Delvis på grund av politikernas ovilja att våga nämna en EMU folkomröstning som en av sina kärnfrågor nära det ordinarie riksdagsvalet.

Grunden till mina frågeställningar kring arbetet tar sig uttryck genom de sannolika fördelarna man får av att ha euron som valuta under relativt stabila förhållanden, detta genom ökad handel med medlemsländerna vilket på lång sikt ger en högre BNP per capita. I kontrast till de stabila förhållandena finns aspekten med de kostnader som uppkommer under en period av negativa asymmetriska chocker, då det kan vara en fördel att ha en självständig penningpolitik. Många kan skriva under på att ett EMU samarbete fungerar bra under förhållanden av hög och normalkonjunkturer, men att problem uppkommer då lågkonjunkturer eller rejäla tillbakagångar drabbar stora regioners finanser. Man behöver inte vara makroanalytiker för att förstå svårigheterna och kraven från ECB att då ett land väljer att ingå i eurosamarbetet kan man inte längre agera som ett autonomt land och stå utanför EMU samarbetets åtaganden och riktlinjer. Avsaknaden av självständig penningpolitik för enskilda EMU-länder blir då ett problem under tider av negativa asymmetriska chocker.

För att kunna analysera huruvida Sverige skulle gynnas av en valutaunion krävs en jämförelse med ett land vars utveckling varit snarlik Sveriges och varit medlem i EMU. Finland blev det naturliga valet då dessa länder, likt tvillingar följt en snarlik konjunktur historiskt sett. Länderna har drabbats av samma sorts kriser på grund av sina lika förhållanden samt att de har samma typer av naturtillgångar att tillgå och likartade villkor inom politiken och arbetsmarknadsmässigt.

Jag såg denna process som ett experiment där en av tvillingarna får ett piller och den andra tvillingen blir utan. Pillret får i detta fall symboliseras av ett euromedlemskap och därefter

urskilja effekterna hur detta experiment utvecklas. Under vilka förhållanden gynnas en nation av ett medlemskap i en valutaunion kontra när är det förnuftigt att stå utanför samarbetet? Så långt är allt i sin ordning. Det intressanta blir istället när man jämför effekterna av detta experiment under en period av tydlig högkonjunktur och välfärd vilket kan likställas med åren innan finanskrisen vilket jag i min uppsats daterat mellan åren 2001-2008. Detta i jämförelse med en period av djup tillbakagång i ekonomin och i de statsfinansiella medlen vilket jag likställer med perioden 2008-2010 i min uppsats. Det finns givetvis inget daterat och allmängiltigt datum när den faktiska finanskrisen utbröt. Men genom att fördela dessa två perioder på det här sättet kan man få en tydlig bild av utvecklingen. Frågan som följer blir: Hur ser förutsättningarna ut för ländernas utveckling i det fallet?

Genom att jämföra utgångspunkten i min uppsats med tidigare studier inom likartade ämnen kan man dra slutsatsen att denna typ av tvillingstudie som grundar sig i att granska utvecklingen för Sveriges del i jämförelse med ett land som har de snarlika förutsättningar som Sverige besitter är svår att hitta. Det som gjorts tidigare inom området har framförallt grundats i en analys av euroområdet i det stora perspektivet. Fokus har då varit de handelsfördelar som eurosamarbetet genererat. Detta genom att göra en aggregerad jämförelse mellan handeln inom euroområdet och handeln inom EU-zonen. Ofta är de analyser som finns inom de nämnda områdena skrivna innan finanskrisen där en av de mest kända utredningar som gjorts på området är den så kallade Calmforsutredningen som gjordes på uppdrag av SOU år 1996. Utredningens utformning grundade sig i att ur ett neutralt perspektiv granska de fördelar och nackdelar en valutaunion skulle generera Sverige ur utrikespolitisk, säkerhetspolitisk, stabiliseringspolitisk och nationalekonomisk utgångspunkt (SOU 1996:158, 1996, s. 251).

En annan betydelsefull SOU rapport är ”*Stabiliseringspolitik i valutaunionen*” från 2002. Det huvudsakliga syftet med utredningen var att analysera de problem som kan uppkomma i den nya stabiliseringspolitiska regim samt föreslå hur finanspolitiken bäst bör utformas under de nya förutsättningarna. Främst genom att se på hur det stabiliseringspolitiska instrumenten kommer förändras vid ett EMU-medlemskap eller om den makroekonomiska stabiliteten förväntas bli annorlunda i valutaunionen än utanför (SOU 2002:16, 2002, s. 9f).

1.2 Syfte:

Syftet med uppsatsen är att genomföra en tvillingstudie mellan Sverige och Finland som grundar sig i de handels fördelar och positiva effekter som ett EMU medlemskap medför. En annan infallsvinkel som är av intresse är att granska hur en valutaunion kan bli något utav en rävsax och orsaka större belastning för medlemslandet i och med ett högre krav när det kommer till att tillgodose allas intressen i samarbetet.

Min uppsats kommer behandla Sverige och Finlands situation under två ekonomiska tidsperioder, tiden innan och under finanskrisen. Vidare blir syftet med arbetet att analysera handelsutvecklingen i de två länderna samt indirekta effekter av att vara medlem i EMU kontra att bedriva en självständig penningpolitik. För att få en grundförståelse för den ekonomiska struktur länderna har kommer jag ägna ett inledande avsnitt åt att redogöra för de allmänna makrovariabler länderna har emellan såsom arbetslöshetsantalet, BNP per capita, kronans växelkursutveckling gentemot Euron, BNP till marknadspris, skillnader i respektive lands reporänta, ländernas låneskuld, output-gapet mellan Sverige, Finland och EU(27), Ländernas PPP justerade BNP per capita, Ländernas statliga utgifter inom olika sektorer, arbetslösheten i procent för Sverige, Finland och EU(27) samt den aggregerade sysselsättningen inom industri och serviceyrken.

1.3 Frågeställningar

1. Hur såg utvecklingen av de allmänna makrovariablerna ut om man jämför förhållandet mellan Sverige och Finland under tioårsperioden 1999-2009?
2. Hur förändrades den relativa utvecklingen under perioden 1999-2007 mellan de båda länderna och kan man skönja några tecken på att Finland gagnats av euromedlemskapet?
3. Hur såg den relativa utvecklingen ut under perioden 2008-2009? Kan man se några eventuella fördelar som Sverige fick genom att bedriva en självständig penningpolitik?

I arbetet kommer jag genomföra en tvillingstudie mellan Sverige och Finland och se på olika sektorer inom tillverkningsindustrin, trä och pappersindustrin samt metallindustri. Jag har delat upp sektorsdata från perioden kvartal ett år 1999 till kvartal ett år 2008, denna period motsvarar tiden innan finanskrisen och lägger grunden för en analys ur ett långsiktigt perspektiv och de handels fördelar som utvecklas under tidsperioden. Kvartal två år 2008 till kvartal fyra år 2009 utgör tiden under den globala finanskrisen och även motsvara perioden efterdyningarna av finanskrisen beroende på vem man frågar och kan ses som en analys ur ett kortsiktigt perspektiv

Analysen av utvecklingen i den inledande delen grundar sig i att utvärdera de allmänna makrovariablerna som ligger till grund för Sveriges och Finlands penningpolitiska sfär.

2. Utgångspunkter

A) Fördelar

De argument som talar för att ingå i en valutaunion nämns nedan ur ett teoretiskt samt empiriskt perspektiv.

a) Teori

Paul de Grauwes bok ”*Economics of monetary union*” från 2000 listar fyra fördelar som utgör själva grundstommen till varför det kan vara positivt att ingå i en gemensam valutaunion med andra länder. Den första baseras på de handelsfördelar en valutaunion skapar i och med reduceringen av transaktionskostnader. Detta stimulerar inte bara EMU området i detta fall utan hela EU området gynnas genom direkta och indirekta fördelar som stimulerar integrationen. Den andra fördelen syftar till att minska prisosäkerheten och bidrar till att effektivisera allokeringen av prismekanismerna vilket indirekt ökar välfärden i hela området. Den tredje fördelen behandlar den ökade transparensen av priser där användandet av en gemensam valuta ökar sannolikheten för konkurrens, vilket gynnar konsumenterna. Den fjärde fördelen talar om de fördelar som blir uppenbara i och med att EMU:s roll som en global valuta i detta fall ökar regeringars intäkter och expansion inom den finansiella industrin (Grauwe, 2000, s 76f).

EMU:s rapport från år 2008 berör utvecklingen av den gemensamma valutan under en tioårsperiod vid namn ”Successes and challenges after 10 years of Economic and Monetary Union”. En del grundar sig i den inverkan euron haft på handeln. I rapporten menar man att effekterna av en gemensam valuta skapar en öppenhet mellan länder beträffande handel och möjligheter för länder att specialisera produktionen och därigenom öka andelen output och sänker andelen input. Förutom detta så nämns de tre syften med en gemensam valutaunion. Elimineringen av transaktionskostnader, elimineringen av valutaosäkerheter vilket medför att framförallt mindre företag vågar expandera utanför sina hemmamarknader samt öppenhet rent prismässigt vilket skulle öka varors arbitrage och skapa en ökad handel (European Economy nr 2, 2008, s 34f).

b) Empiri

Harry Flam och Håkan Nordström skrev 2006 en studie om Eurosamarbetets effekter vid namn *Euro effects on the intensive and extensive margins of trade*. Artikeln behandlade handelseffekterna mellan länder. Detta genom att bland annat jämföra exporten mellan euroländer, exporten från EU-medlemsstater till EMU-medlemsstater samt export från EMU-

medlemsstater till EU-medlemsstater (Flam & Nordström, 2006, s. 5). Artikelns tyngdpunkt var att man kunde uppvisa en exporttillväxt mellan länderna inom euroområdet (Flam & Nordström, 2006, s. 12f). Detta stämmer väl överens med ursprungstanken med att upprätta en valutaunion där slopandet av handelsbarriärer skapar incitament för ökad handel. Om man jämför handeln på sektorsbasis inom valutaunionen fann man speciellt positiva och signifikanta effekter till handel med varor inom metallindustrin, verkstadsindustri och inom den kemiska industrin. Inom vissa industrier är exporttillväxten högre i jämförelse med andra industrier. Detta gäller bland annat för läkemedel, produkter som blivit maskintillverkade och transportutrustning. De produkter där signifikansen varit låg, är bland annat råmaterial och jordbruksprodukter (Flam & Nordström, 2006, s. 33). En av slutsatserna i Flam och Nordströms artikel var att det fanns en handelsmässig tillväxtökning inom euroområdet när det kommer till färdiga och halvfärdiga produkter. För råmaterial har handeln inom euroområdet inte ett lika tydligt positivt utfall (Flam & Nordström, 2006, s. 30f).

B) Nackdelar

De argument som talar emot att ingå i en valutaunion nämns nedan ur ett teoretiskt samt empiriskt perspektiv

a) Teori

Den grundläggande nackdelen vid en aktualisering i ett valutaunionssamarbete är förlorandet av en självständig penningpolitik och förlusten av ett nationellt inflationsmål. Överlåtagandet i EMU:s fall sker till ECB som blir den centrala banken som styr inflationstakten och styrräntan. Penningpolitisk självständighet kan ses som en värdefull försäkring mot alltför svåra makroekonomiska konsekvenser ifall stora störningar uppkommer (SOU 1996:158, 1996, s. 121).

En delegering av penningpolitiken till ECB innebär vidare att den demokratiska kontrollen kan bli otillräcklig. Detta med bakgrund av den centrala roll som normen av det parlamentariska ansvarsutkrävandet haft i den klassiska svenska demokratin. Den formella kontrollmöjligheten berövas sitt innehåll och förmågan att ha politiskt inflytande saknas. Däremot blir effekten av en europeisk självständig centralbank politiskt motiverad. Detta genom att kortsiktiga politiska påtryckningar skyddas från penningpolitiken (SOU 1996:158, 1996, s. 287f).

De ekonomiska analyser som finns kring olika länder och regioner som ska ingå i en gemensam valutaunion utgår ofta från Robert Mundells ”optimala valutaområde” där ett kriterium för detta är att det ska finnas symmetri i konjunkturutvecklingen mellan de olika länderna som ingår i valutaområdet. Om det däremot finns regionala skillnader i den makroekonomiska utvecklingen vilket skapas av de olikheter i störningar som träffar olika länder i valutaunionen måste antingen de relativa lönenivåerna anpassas eller en förändring ske i arbetskraftsförflyttningen. Kritik har riktats mot att EU-området inte uppfyller dessa kriterier. För Sveriges del har studier indikerat att de makroekonomiska störningar som uppkommit i Sverige har varit specifika för just Sverige. Därmed finns det vid deltagande av

en valutaunion en kostnad i termer av risk för ökad instabilitet i produktion och sysselsättning. (SOU 2002:16, 2002, s. 30f).

De penningpolitiska beslut som ECB gör när det gäller bedömningen av inflationsutvecklingen i hela EMU-området baseras på det aggregerade och harmoniserade konsumentprisindex. Om den ekonomiska utvecklingen skiljer sig mellan medlemsstaterna kommer penningpolitiken inte nödvändigtvis fylla någon stabiliserande funktion, utan kan till och med verka kontraproduktivt (SOU 2002:16, 2002, s. 71f).

b) Empiri

Historiskt sett finns perioder av svensk lågkonjunktur som åtgärdats med stabiliseringspolitiska medel som understryker dess stora betydelse. Bland annat den lågkonjunktur under åren 1991-1993 som var en effekt av dramatisk uppgång i hushållens sparande och kraftig nedgång i efterfrågan. I detta fall deprecierades kronan (SOU 1996:158, 1996, s. 96ff).

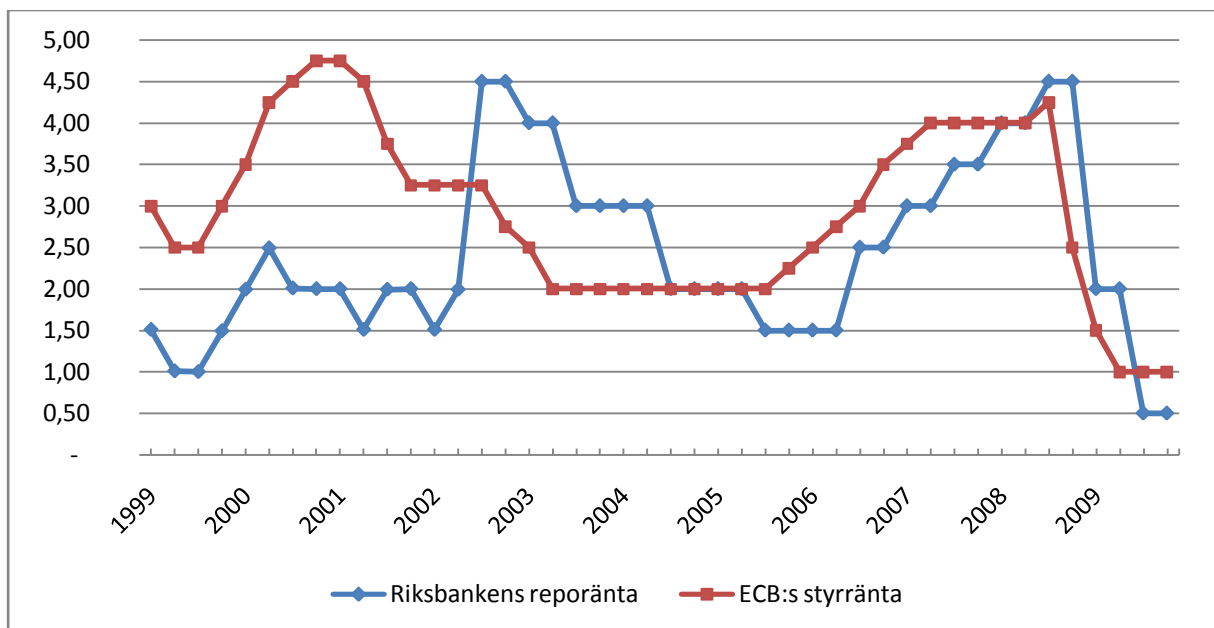
Studier som gjorts under perioden 1960-1994 undersökte Sverige och åtta andra länders trendavvikelse i BNP, och huruvida de berodde på komponenter som var gemensamma för de studerade länderna eller om dessa var specifika för varje enskilt land. Resultatet visade att den gemensamma komponenten haft en påtagligt mindre betydelse för BNP-fluktrationerna än för motsvarande fluktrationer i de andra länderna. För Sveriges del kunde endast 22 procent tillskrivas variationer i den gemensamma komponenten, medan resterande 78 procent förklarades av variationer specifika för Sverige. En liknande studie av John Hassler gjordes med fokus på samvariationen i industrikonjunkturen mellan Sverige och elva andra industriländer under perioden 1975-1995. Studien visade på att svängningar i den svenska industriproduktionen och sysselsättning samvarierade ganska svagt mot motsvarande svängningar i andra länder, särskilt de stora industriländerna (SOU 2002:16, 2002, s. 73f).

Under årens lopp har flera försök gjorts att binda länders valutor mot varandra eller mot en råvara och på så sätt ingått i valutaunioner. Bretton-Woods systemet konstruerades för att skapa monetär stabilitet under efterdyningarna av andra världskriget. Den monetära stabiliteten skulle säkerställas genom att dollarn hade ett fastställt läge i guld, och att övriga valutor hade fastställda kurser mot dollarn. Systemet bröts samman i början av 1970-talet då nödvändiga justeringar av växelkurserna inte kunde genomföras och att trovärdigheten mot USA minskade då åtagandena mot att lösa in dollar minskade i takt med att guldreserverna blev allt mindre i förhållande till den återstående stocken av dollar. Efter uppbrytandet av Bretton-Woods systemet valde man i Europa ett annat sätt för att komma till rätta med Bretton-Woods systemets brister. Detta genom att stärka möjligheterna att upprätthålla fasta växelkurser och justera dessa när så var påkallat. Detta kallades för ERM-systemet och var en föregångaren till EMU och byggde på att centralbankerna skulle samarbeta för att upprätthålla de fastställda växelkurserna. Grunden till ERM:s uppbrott berodde bland annat på att växelkurserna inte justerades i tillräckligt stor utsträckning och centralbankens begränsade sina insatser för att upprätthålla kurserna (SOU 1996:158, 1996, s. 66f).

3. Resultatredovisning och analys

3.1 Den allmänna makrouveckligen för Sverige och Finland 1999-2010.

Bakgrund: För att kunna dra några slutsatser kring Sverige och Finlands likheter krävs en viss bakgrundförklaring. Grundtanken var att välja två länder med snarlika förhållanden och genomföra en tvillingstudie som lägger grunden för likheten länderna emellan. Genom att se på hur de två räntorna utvecklas på lång sikt får man en större förståelse för de inflationsmål och den allmänna konjunkturen som ligger till grund för penning- och finanspolitiska besluten.

Figur 1.1: ECB:s styrränta och Riksbankens reporänta under perioden 1999-2009.

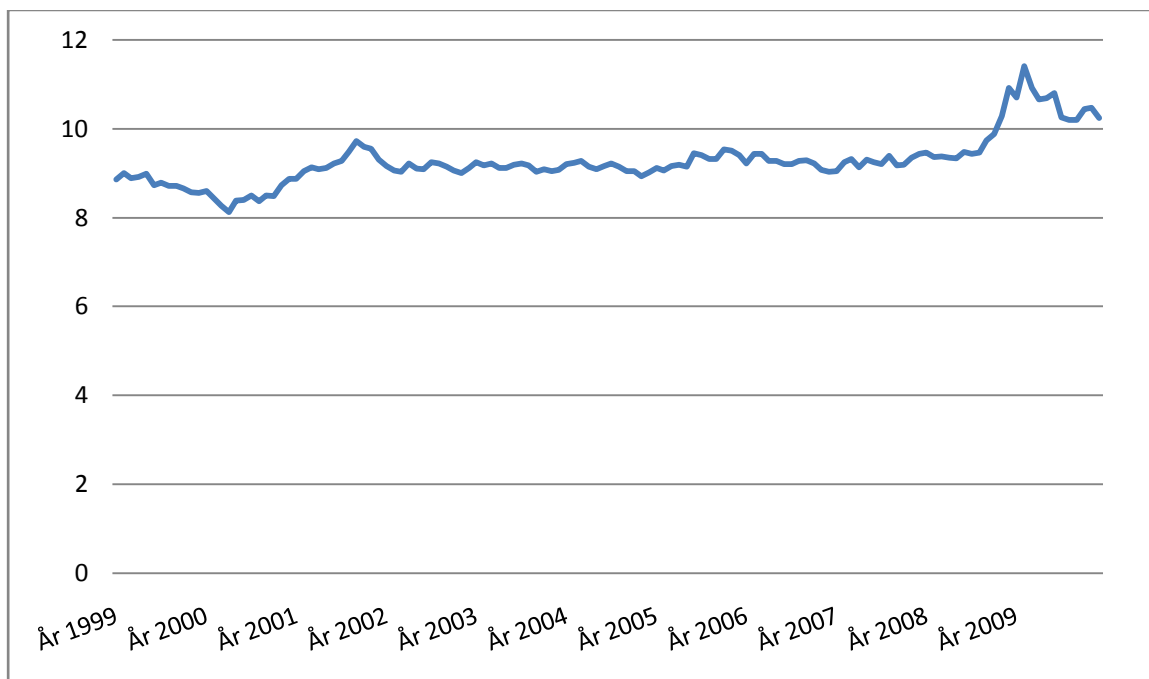
Källa: <http://www.suomenpankki.fi/fi> samt <http://www.riksbank.se/>

Anm: I Figur 1.1 är kvartalsdata presenterat. Kvartalen motsvarar skaletiketterna närmast tidsaxeln.

I början av perioden var ECB:s ränta betydligt högre jämfört med reporäntan. En möjlig förklaring till detta kan ha varit den lågkonjunktur som i början av 2000-talet drabbade Sverige, där den europeiska marknaden inte drabbades i samma utsträckning av den rådande

it-bubblan. Detta följdes av ett omvänt scenario där reporäntan istället sköt i höjden under perioden år 2002-2003, detta skedde samtidigt som ECB:s ränta sjönk drastiskt. En möjlig anledning till detta kan vara initierandet av valutaunionen där låga räntor främjade handel i dess inledningsskede. Under perioden som följer det vill säga år 2004-2005 ligger länderna på en relativt lika räntenivå, kring 1,5-2 procent. Denna period följs av en uppåtgående räntenivå som för båda länderna initieras år 2006 och når sin topp i första kvartalet år 2008 där både ECB och Riksbanken har en räntenivå på fyra procent, under denna tidperiod gick börser och världshandel på högvarv och ingen hade en tanke på en världsomspännande lågkonjunktur. En kraftig sänkning av räntan blev ett faktum för både ECB och Riksbanken i slutet av år 2008 och räntenivåerna befinner sig alltså på en låg nivå.

Slutsatsen av Figur 1.1 är att räntorna följer varandra likvärdigt från år 2004, där nästintill identiska räntebeslut togs år 2008-2009. De största differenserna räntorna emellan återfanns år 1999-2004. Överlag har ECB inte ha lika kraftiga svängningar i sin ränta som Riksbanken. Detta kan möjligtvis förklaras genom skilda intressen från många parter inom eurosamarbetet där riksbanken istället haft större möjlighet att styra reporäntan mer självständigt och beroende av det enskilda landets konjunkturscykler.

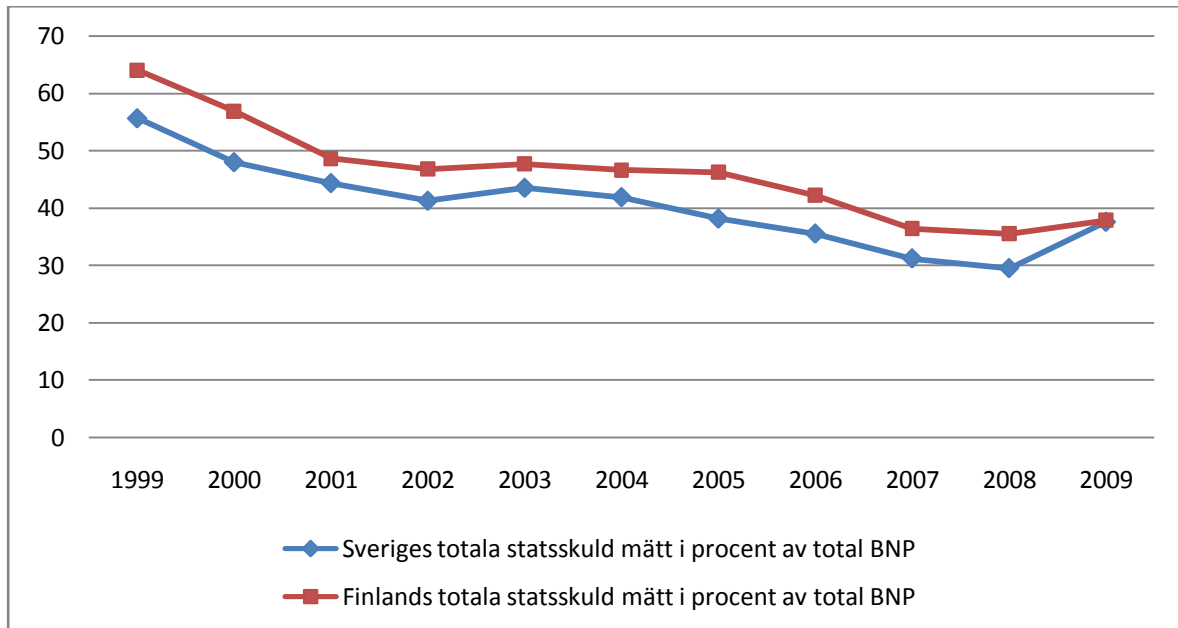

Källa: <http://www.ekonomifakta.se>

Figur 1.2: Svensk växelkursutveckling mot Euro under perioden år 1999-2009

Riksbankens och ECB:s justeringar av reporäntan respektive styrräntan påverkar växelkursutvecklingen. Växelkursen påverkas även av landets inflationstakt. För ett land med självständig penningpolitik och valuta kan beslut kring dessa fungera som en stötdämpare via appreciering och depreciering av växelkursen. Detta är en fördel för landets export då man har

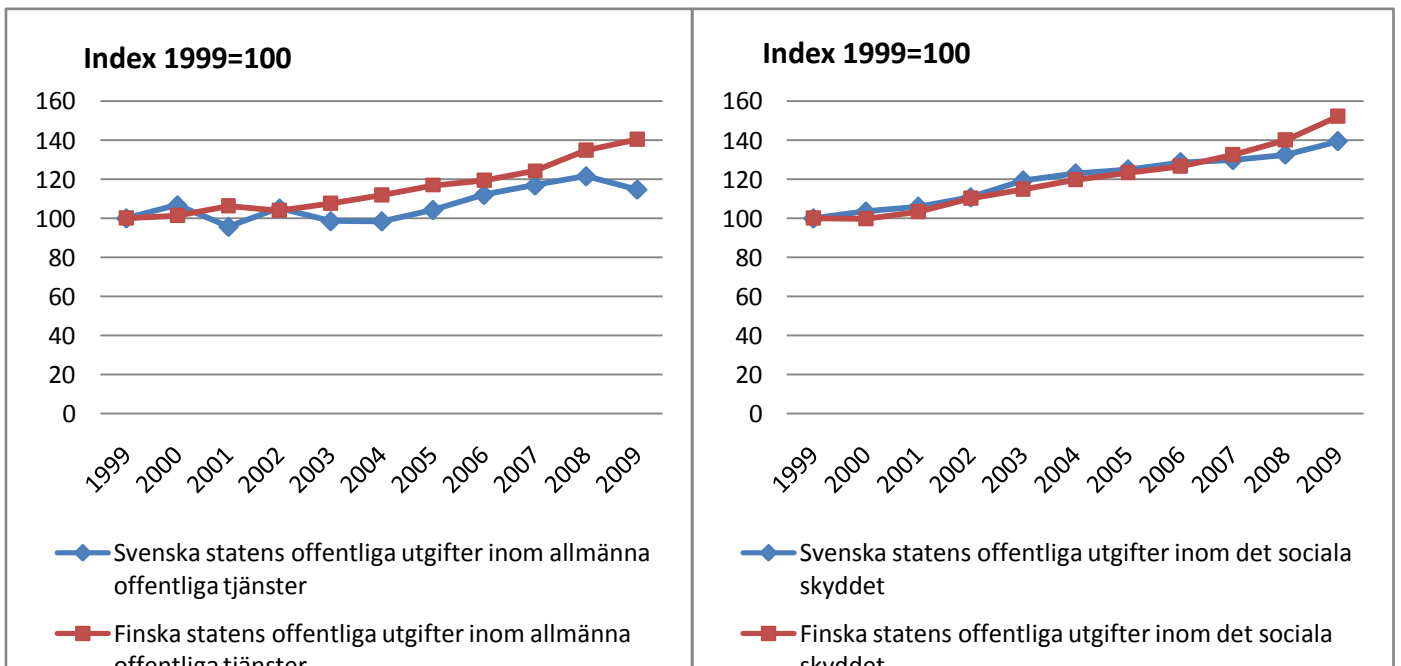
möjlighet att använda växelkursen som ett styrmedel under olika former av konjunkturer. Från år 1999 till mitten av år 2000 apprecierades kronan gentemot Euro. Detta för att i nästkommande skede från mitten av år 2000 till år 2002 deprecieras gentemot Euron. I början av år 2002 fram tills andra halvan av år 2008 har växelkursutvecklingen varit mycket stabil och befunnit sig i spannet 8,90 - 9,50 kronor för en Euro. I och med att finanskrisen bröt ut under andra halvan av år 2008 deprecierades kronans i värde gentemot Euron. Euron befann sig som högst på en nivå av 10,92 kronor.

Källa: <http://stats.oecd.org>

Figur 1.3: Sverige och Finlands totala statsskuld mätt i procent av total BNP under perioden 1999-2009 där basår 1999=100.

Länderna följer varandras statsskuldsutveckling tydligt även om Finland befinner sig på en högre statsskuld under hela perioden. I slutet av perioden närmar sig länderna varandra i andelen statsskuld av total BNP. Slutvärdet för Finland är 37,8% av BNP och Sveriges slutvärde är 37,6%.

Källa: <http://stats.oecd.org>, www.scb.se, www.sweden.gov.se

Figur 1.4(t.v.): Sveriges och Finlands utveckling av bidrag i form av offentliga utgifter till allmänna offentliga tjänster under perioden 1999-2009 där basår 1999=100.

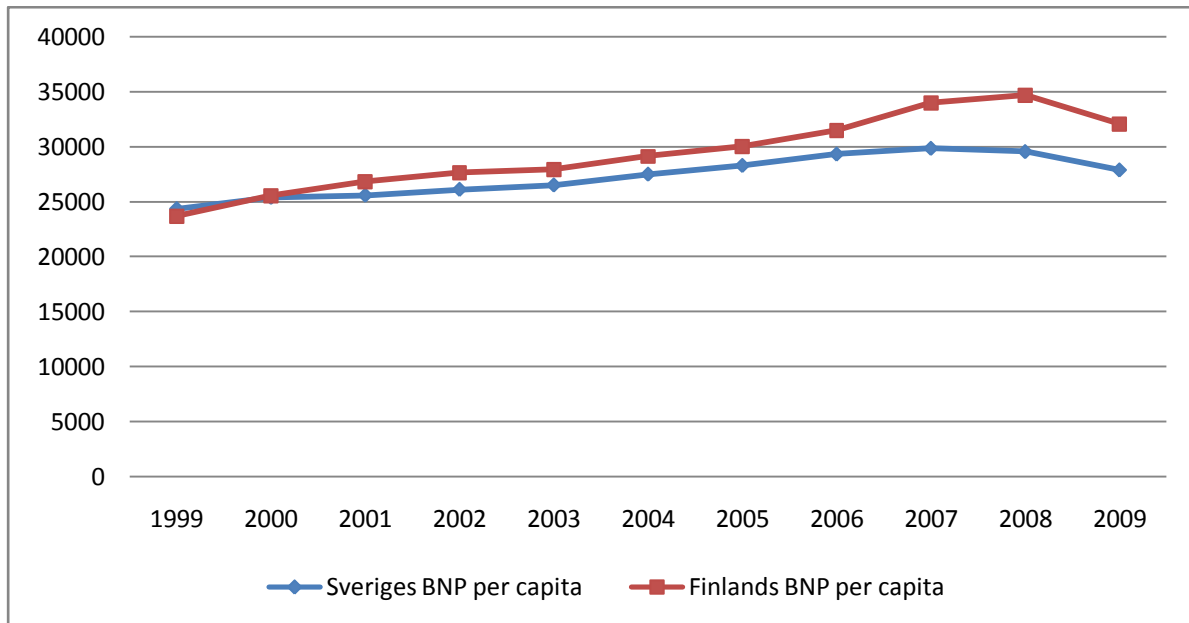
Anm: De allmänna offentliga tjänsterna avser bland annat: vård i alla dess former, myndigheter, ambassader, kommunal förvaltning, kultur, försvar, polis, domstolar, brandförsvaret.

Finlands utveckling har haft en tillväxtökning under mer eller mindre hela perioden. En intressant iakttagelse är att Sverige hade en tillbakagång tillväxtnässigt åren 2007-2009 medan Finland upplevde en uppgång. Sveriges slutvärde är 115% och Finlands slutvärde är 140%.

Figur 1.4(t.h.): Sverige och Finlands utveckling av bidrag i form av offentliga utgifter till det sociala skyddet under perioden 1999-2009 där basår 1999=100.

Anm: Det sociala skyddet avser risker och behov som ska berättiga till socialt skydd. Detta är bland annat: Sjukdom/hälsa och sjukvård, funktionshinder, ålderdom och arbetslöshet.

Sverige och Finland följer i Figur 1.4(t.h.) varandra snarlikt utvecklingsmässigt. Precis som i Figur 1.4(t.v.) upplever Finland en högre ökning tillväxtnässigt de två sista åren jämfört med Sverige. Sveriges slutvärde är 140% och Finlands slutvärde är 152%.

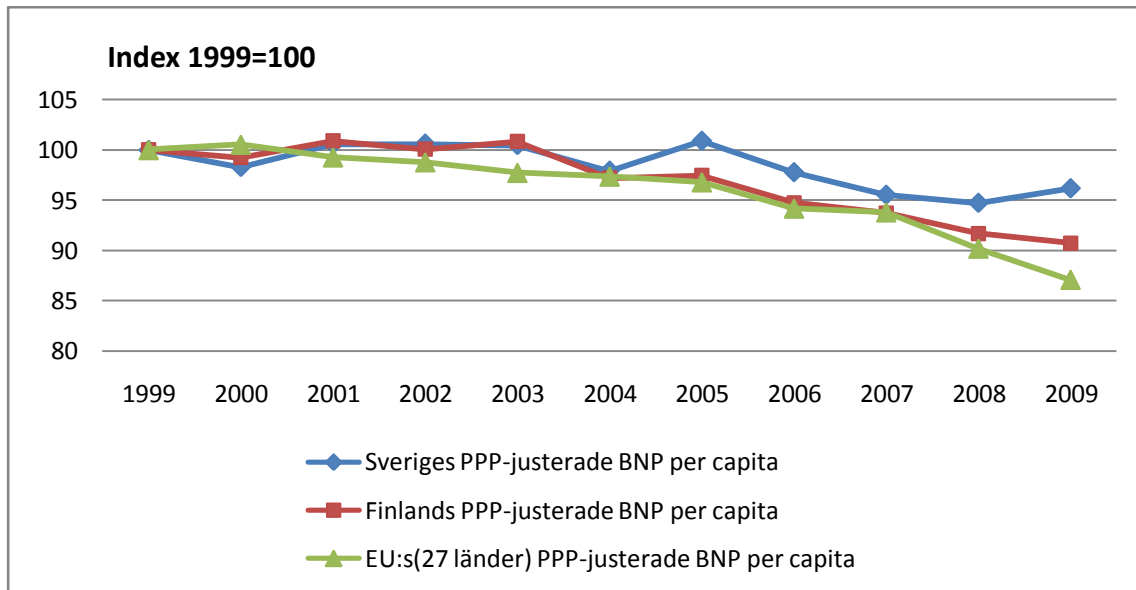

Källa: <http://www.ekonomifakta.se> och <http://www.stat.fi>

Figur 1.5: Sverige respektive Finlands BNP per capita nivå i löpande priser under perioden år 1999-2009 mätt i euro.

BNP per capita ger en allmän överblick över levnadsstandarden i landet. Genom att tolka Figur 1.5 kan man se att Finland haft en starkare utveckling än Sverige sedan år 2000 och framåt. I De Grauwes bok "Economics of the monetary union" visar statistik från EU kommissionen att den årliga BNP tillväxttakten under perioden år 1981-2007 varit 2,28 % i Sverige och 2,66 % i Finland (Grauwe, 2009, s. 20).

Slutsatsen av Figur 1.5 är att Finland under den tioårsperiod som figuren visar haft en högre BNP per capita nivå i jämförelse med Sverige. Finlands basårsvärde är 23 664 år 1999 och slutvärdet år 2009 är 32 025. För Sveriges del är basårsvärdet 24 331 år 1999 och slutvärdet år 2009 är 27 859. Procentuellt har Finland 15% högre BNP per capita än Sverige vid slutvärdet år 2009.

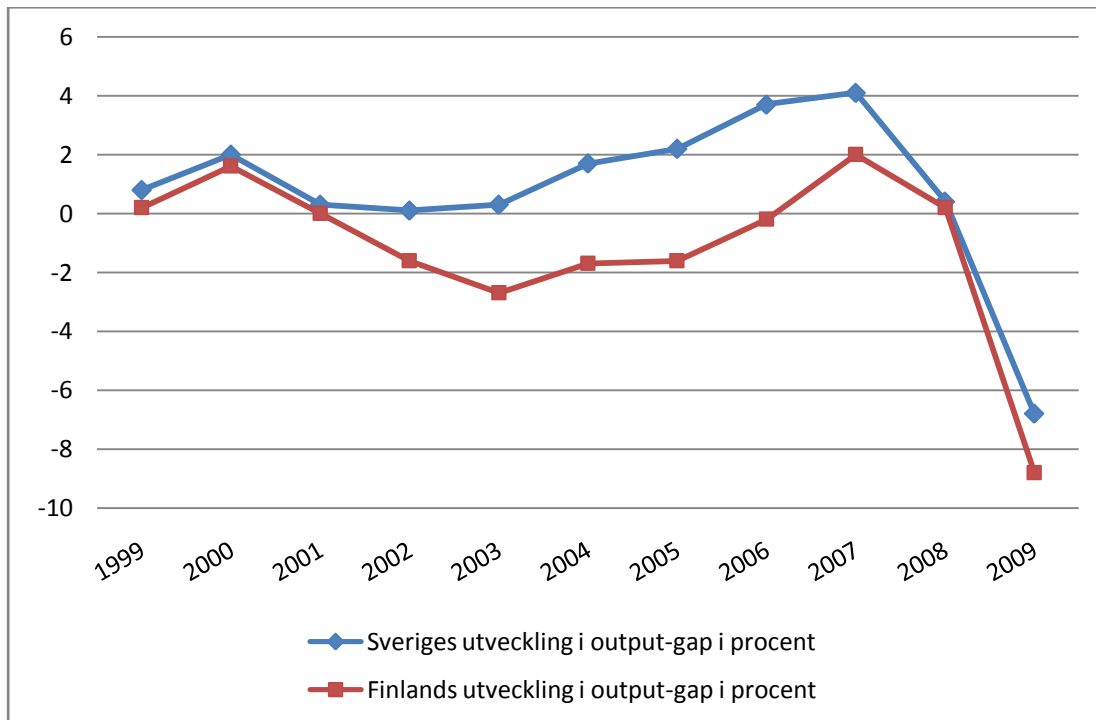

Källa: <http://stats.oecd.org>

Figur 1.6: Sverige, Finland och EU-ländernas(27 st) PPP-justerade(köpkraftsparitet) BNP per capita under perioden 1999-2009 där basår 1999=100.

Anm: Köpkraftsparitet tar hänsyn till flera faktorer som påverkar landets BNP per capita. Såsom växelkurs, inflationsnivå och levnadskostnad. Köpkraftsparitet används ofta för att jämföra olika länders växelkurser för att se vad som krävs för att länder med olika valutor ska ha samma köpkraft. Genom att köpkraftsjustera tar man hänsyn till prisskillnader mellan länder. Måttet har flera användningsområden, bland annat för att jämföra levnadsstandarderna mellan länder.

Figur 1.6 visar att Sverige haft en starkare utveckling från 2005 och framåt i jämförelse med Finland och det aggregerade genomsnittet från EU(27). Under perioden 1999-2004 följer Sverige och Finland ett nästintill identiskt mönster, vilket tyder på valutornas snarlika köpkraft. Under perioden 2004-2009 får Sverige en starkare utveckling tillväxtmässigt och EU(27) och Finland följer istället varandra tillväxtmässigt. Sveriges slutvärde är 96 % och Finlands slutvärde är 91 % och EU(27):s slutvärde är 87 %.

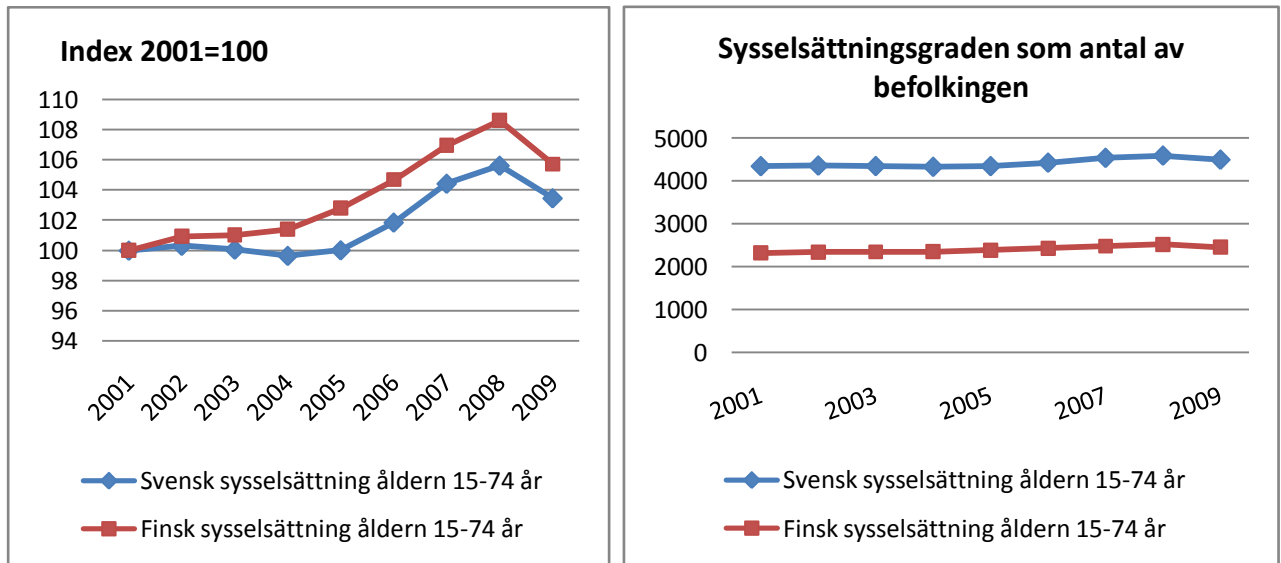

Källa: <http://www.oecd.org/document>

Figur 1.7: Sverige och Finlands utveckling i output-gap under perioden 1999-2009 beräknat i procent.

Anm: BNP-gapet eller output-gap är skillnaden mellan potentiell BNP och faktisk BNP. Beräkningen för produktionsgapet är $Y - Y^*$ där Y är den faktiska produktionen och Y^* är den potentiella produktionen. Om denna beräkning ger ett positivt tal kallas detta inflationsgap och är resultatet av en ökad aggregerad efterfråga och innebär en inflation i ekonomin. Om beräkningen ger ett negativt tal betyder det lågkonjunktur och deflation i ekonomin.

Figur 1.7 visar på att Sverige från 2001-2008 hade ett högre output-gap. Alltså blev utfallet bättre än förväntat i Sverige under den nämnda tidsperioden. Finland hade ett output-gap från under perioden 2001-2006. Från 2007-2009 hade båda länderna en kraftig nedgång i utvecklingen av output-gapet. Sveriges slutvärde är -6,8 % och Finlands slutvärde är -8,8 %.

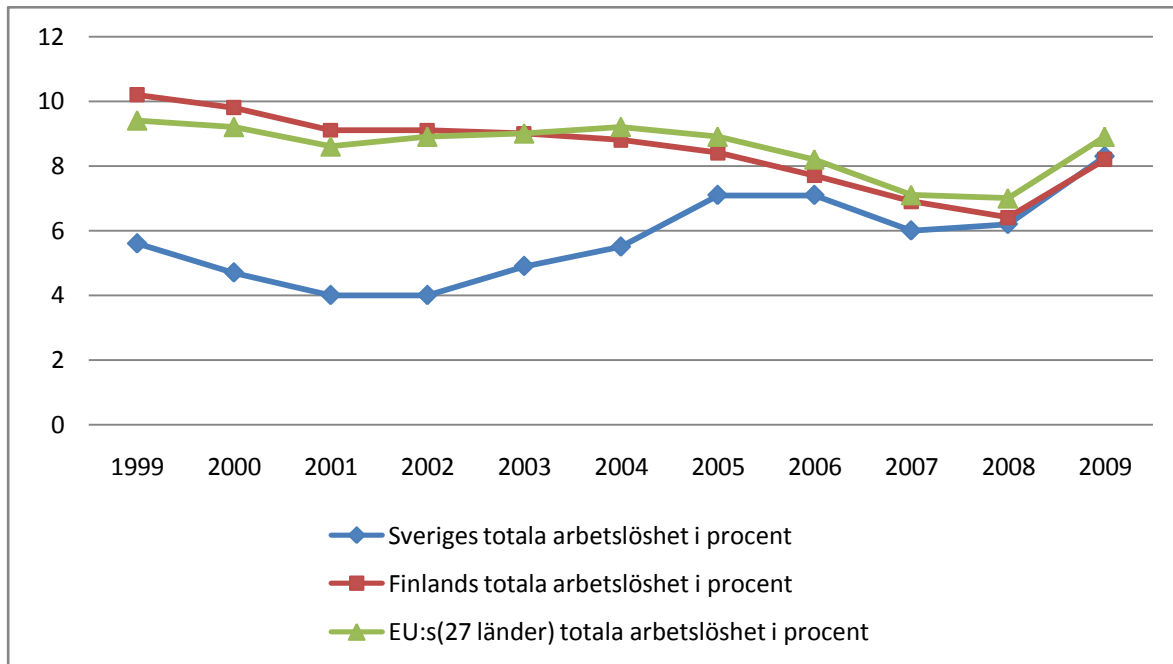
Källa: <http://www.ekonomifakta.se> och <http://www.stat.fi>

Figur 1.8(t.v): Sverige och Finlands sysselsättningsgrad för personer mellan 15-74 år i respektive land. Gäller för perioden år 2001-2009 där basår 2001=100.

Figur 1.8(t.h): Sverige och Finlands sysselsättningsgrad som andel av befolkningen.

Anm: Sysselsättning kan vara en anställning eller att man är egenföretagare eller hjälper till i familjens företag. Personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder inkluderas också som sysselsatta.

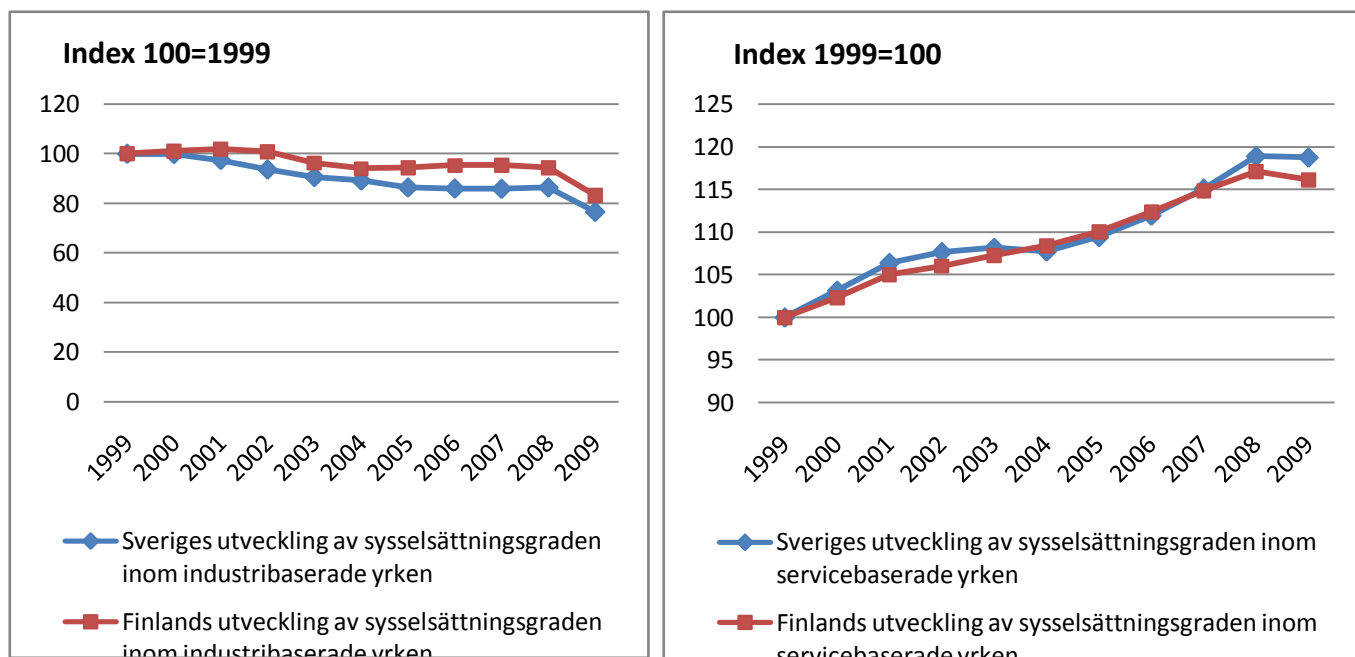
Figuren ovan visar att sysselsättningsgraden varit till Finlands fördel under hela perioden. Att anmärka av utvecklingen är att förhållandena var hyfsat likartade för de bägge länderna till år 2003. I och med Finlands euromedlemskap år 2002 har skillnaderna länderna emellan ökat. Själva begreppet sysselsättning syftar till antalet människor som har arbete. Förklaringar till resultatet kan eventuellt spåras till den strängare invandrapolitik som bedrivs i Finland jämfört med Sverige. Siffror från Migrant Integration Policy Index visar på att sysselsättningen för den delen av befolkningen från tredje världen är 46,4 % i Sverige och 48 % i Finland. Dessutom uppger statistikcentralen i Finland att sysselsättningsantalet bland utländska medborgare steg med 6,6 procentenheter mellan åren 2000-2006. För finländska medborgare var motsvarande siffra 2,5 procentenheter (Statistikcentralen, 2008, 4 juli 2010). Ett resultat som inte ter sig helt otroligt då antalet utländska medborgare i Finland som var sysselsatta år 2006 var 45 000, vilket var 18 000 fler än år 2000. Detta kan jämföras med utländska medborgare i Sverige som var ungefär 600 000 till antalet år 2009. Detta antal motsvarar sex procent av Sveriges totala folkmängd(SCB, 2010, 11 mars 2010). I Finland utgör det utländska medborgarantalet cirka tre procent av den totala befolkningen vilket motsvarar ungefär 150 000 personer. Detta är enligt Eurostats siffror den sjunde lägsta andelen utländska medborgare av befolkningen bland EU-27 länderna (Statistikcentralen, 2010, 19 mars 2010). Finlands slutvärde är 105,7 % och för Sverige är motsvarande siffra 103,5 %.

Källa: <http://stats.oecd.org>

Figur 1.9: Sverige, Finland och EU-ländernas(27 st) totala arbetslöshet mätt i procent under perioden 1999-2009.

Arbetslöshetsutvecklingen i figuren tyder på att Sverige från 1999-2006 haft en unik position då Sveriges arbetslöshet befunnit sig på betydligt lägre nivå än både Finland och EU(27). Perioden 2008-2009 följer Sverige, Finland och EU(27) varandra med snarlik arbetslöshetsutveckling. Vidare är EU(27) och Finland de med tydligast likhet utvecklingsmässigt, snarare än Sverige och Finland. Sveriges slutvärde är 8,3 %, Finlands slutvärde är 8,2 % och EU(27):s slutvärde år 2009 är 8,9%.

Källa: <http://stats.oecd.org>

Figur 1.10(t.v.): Sverige och Finlands sysselsättningsutveckling inom industribaserade yrken under perioden 1999-2009 där basår 1999=100.

Anm: Statistiken utgår från antalet anställda inom industribaserade yrken utom byggnadssektorn.

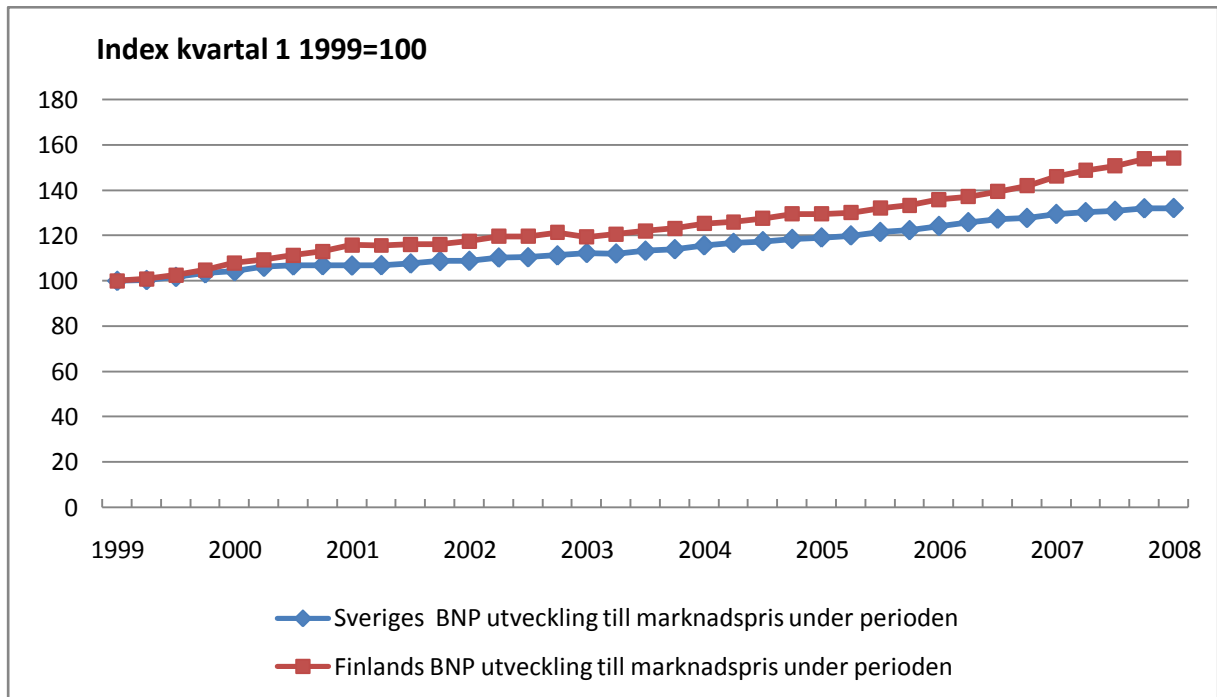
Figur 1.10(t.h.): Sverige och Finlands sysselsättningsutveckling inom servicebaserade yrken under perioden 1999-2009 där basår 1999=100.

Utvecklingen i Sverige och Finland följer varandra snarlikt inom båda yrkeskategorierna. Den intressanta skillnaden är att Finland haft en mindre tillbakagång sysselsättningsmässigt inom den industribaserade yrkesgruppen jämfört med Sverige medan Sverige istället haft en högre sysselsättningstillväxt inom den servicebaserade yrkesgruppen jämfört med Finland. Sveriges slutvärde inom industribaserade yrken är 77 % och Finlands motsvarighet är 83%. Sveriges slutvärde inom servicebaserade yrken är 119 % och Finlands motsvarighet är 116%.

3.2 Sverige och Finlands handelsutveckling under åren 1999-2008.

Finland var tillsammans med tio andra länder de som år 1998 kvalificerade sig för att ingå i den monetära unionen. Detta genom att ha uppfyllt konvergenskriterierna för valutaunionen. EMI utbyttes samma år mot ECB som fungerar som centralbank för EU. ECB beslutade samma år att ett prisstabilitetsmål skulle införas. Målet var att ligga på två procents inflation på medellång sikt. Den sista etappen för EMU-projektet var att länderna skulle låsa sina valutakurser. Detta antogs 1 januari 1999 och nu kunde alla belopp inom eurosamarbetet översättas till euro. Detta för att underlätta inlärning och träna medborgarna i respektive länder i denna räkneenhet. ECB övertog även penningpolitiken i de elva länderna genom att man åtog sig ansvaret för den monetära basen. Det enda steg som i praktiken fattades var att införa euron i form av mynt och sedlar, detta genomfördes första januari år 2002(Fregert & Jonung, 2005, s. 462).

Har då Finland gagnats av detta? För att undersöka detta har jag valt att inkludera statistiskt material som behandlar Sverige och Finlands BNP till marknadspris, Sverige och Finlands export till euroområdet, till EU-området och utanför EU-området. Detta gör jag från kvartal ett, år 1999 till kvartal ett, år 2008. Vidare undersöker jag handeln inom olika sektorer som för Sverige och Finland är viktiga exportmarknader och utifrån detta ser på hur dessa förändrats relativt till varandra. Jag kommer indexera startdatumet till 100 för att på ett tydligare sätt kunna jämföra Sverige och Finland. Detta därför deras storheter skiljer sig ibland markant och för att på ett lämpligt sätt kunna jämföra länderna emellan.

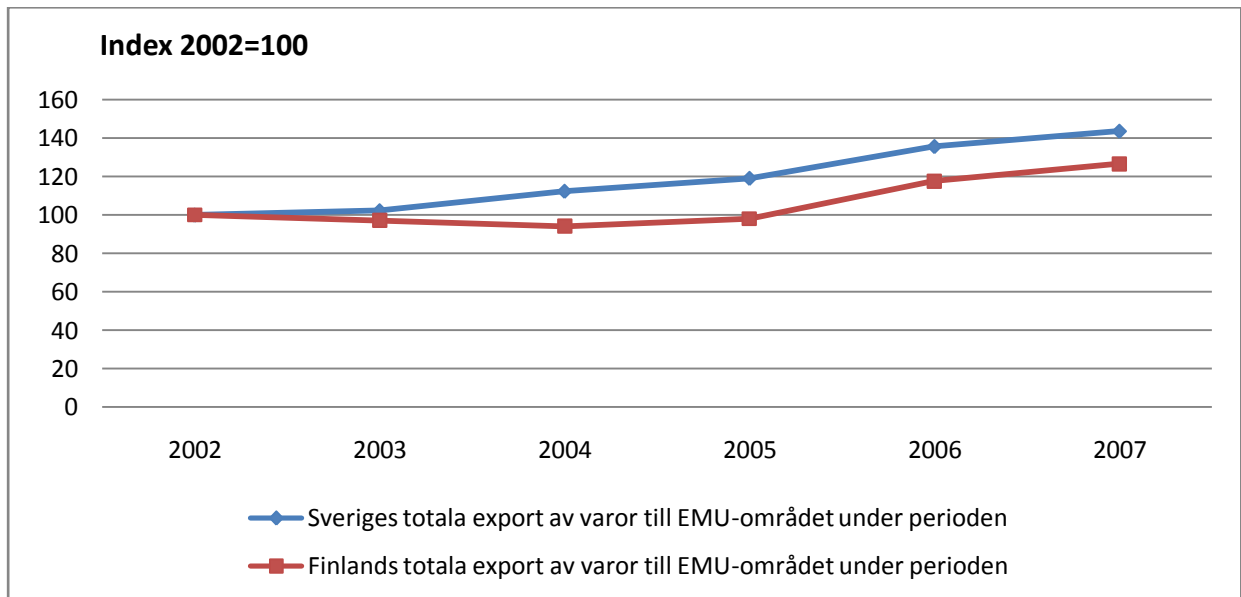

Figur 2.1: BNP till marknadspris för Sverige och Finland under perioden 1999-2008 där basår 1999=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.stat.fi>

Anm: Serien ovan är säsongrensad för både Sverige och Finland.

Figur 2.1 visar att små årliga skillnader mellan Finland och Sverige tillväxttaktsmässigt ackumulerats till att slutvärdet innebär en stor skillnad länderna emellan. Finlands slutvärde är 154 % och motsvarande siffra för Sverige är 132 %.

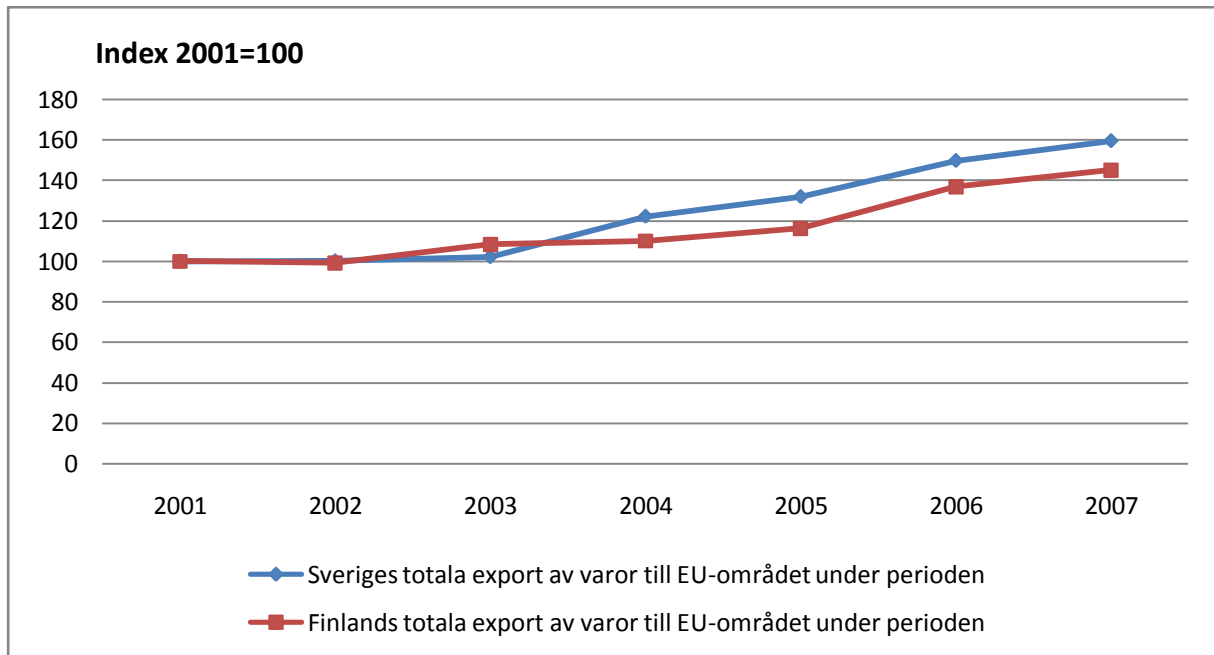

Figur 2.2: Den totala exporten av varor som skett från Sverige och Finland till EMU-området under perioden 2002-2007 där basår 2002=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.tulli.fi>

Anm: Perioden som analyseras gäller år 2002-2007, i många ögon sett en relativt kort tid för att kunna göra en korrekt analys. Dessvärre fanns inte tillräckligt med statistik att hämta för Finland. Benämningen EMU området åsyftar till de 12 länder som initialt ingick i samarbetet som antogs år 1999, men att Euron i form av mynt och sedlar initierades år 2002. År 2007 anslöt även Slovenien till den monetära unionen så för 2007 års export av varor har även dito räknats med.

Slutsatsen av figuren är något av en potentiell paradox om man jämför BNP utvecklingen mellan länderna i Figur 2.1. I praktiken har då Finland inte gagnats exportmässigt av ett EMU medlemskap i jämförelse med Sverige För Finland visar de två första åren på en tillbakagång i landets export till EMU-området. Detta övergår de tre sista åren i en kraftig ökning tillväxtmässigt där exporten nästintill ökat 30 procent på två års tid. Sverige har haft en exponentiellt ökad export under alla år men inte lika kraftig som Finland. Detta kan ses som. Finlands slutvärde är 127 % och motsvarande siffra för Sverige är 143,6 % .

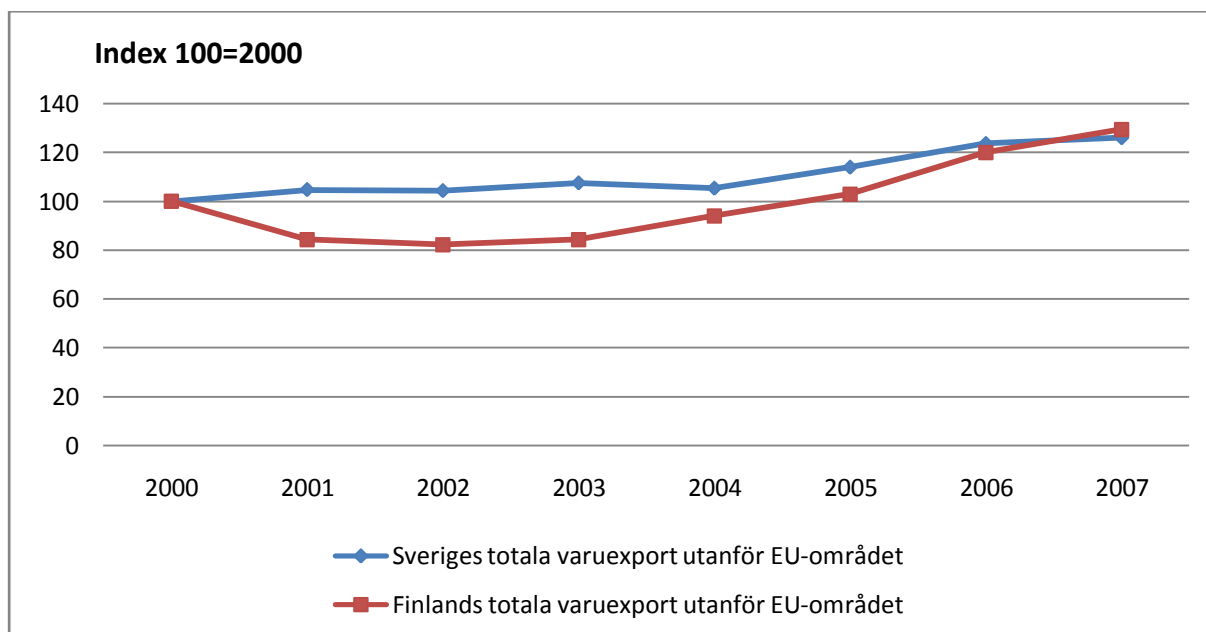

Figur 2.3: Den totala exporten av varor som skett från Sverige och Finland till EU-området under perioden 2001-2007 där basår 2001=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.tulli.fi>

Anm: I figuren sträcker sig analysen från år 2001-2007. Detta därför fullständig statistik inte fanns att tillgå för de båda länderna längre bak i tiden. Även i denna figur får man räkna bort exportvärdena för länder som anslöt sig till EU efterhand. Exempelvis anslöt sig tio nya medlemsstater till EU år 2004, varav åtta av dem tidigare tillhört det forna östblocket. Den första januari 2007 ingick även Bulgarien och Rumänien i EU-samarbetet.

Figur 2.3 skiljer sig från BNP utvecklingen i Figur 2.1 mellan länderna. Finlands totala export av varor till EU-länder har inte haft en högre tillväxt relativt Sverige vid periodens slutvärde. Under 2003 hade Finland en högre exportandel jämfört med Sverige. Scenariot blev det omvända år 2003 och Finland har efter detta haft en lägre exportutveckling av varor till EU-området relativt sett. Denna utveckling har sedan varit intakt och Sverige har haft en högre exporttillväxt av varor inom EU-området fram tills periodens slut år 2007. Finlands slutvärde är 145 % och motsvarande siffra för Sverige är 159 %.

Figur 2.4: Den totala exporten av varor som skett från Sverige och Finland till EU-området under perioden 2000-2007 där basår 2000=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.tulli.fi>

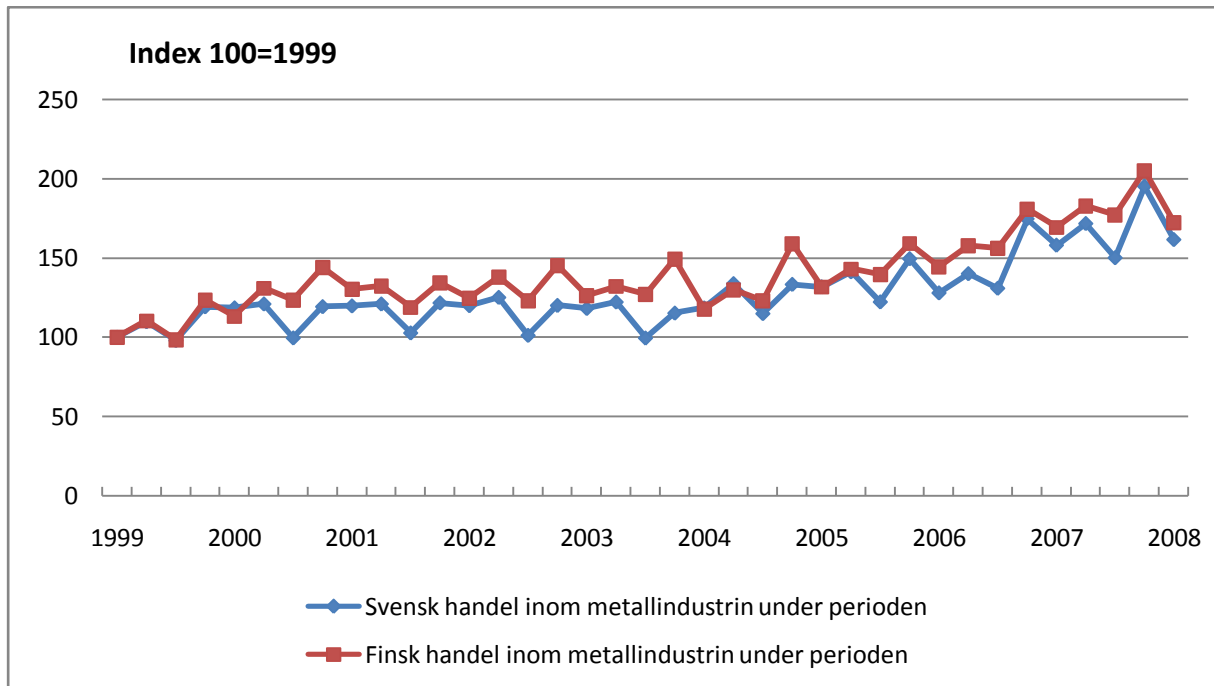
Anm: För varuhandel som baseras utanför EU(Extrastat) baseras totalundersökningen på Tullverkets insamling av tulldeklarationer. Detta tillvägagångssätt sker även i Finland där deras motsvarighet till svenska tullverket granskar Finlands deklarationer.

Under den period som undersökningen gäller kan man konstatera att Finland fick en minskad handel med länder utanför EU-området. Om detta är en effekt av en allt större handel med EU-området är svårt att svara på. Man kan konstatera att Finland haft en större tillväxt och att man vid periodens slut passerat Sverige, om än marginellt. Finlands slutvärde är 130 % och motsvarande siffra för Sverige är 126 %.

Exportanalys:

De tre nästkommande figurerna kommer behandla tre olika sektorer som för Sverige och Finlands del är essentiella exporttillgångar. Metallindustrin, tillverkningsindustrin samt trä och pappersindustrin. Genom att jämföra dessa sektorer länderna emellan kan man både få en bild av hur respektive sektor har utvecklats samt genom att analysera alla tre sektorer få en överskådlig bild av utvecklingen under den aktuella perioden då dessa sektorer i mycket utgör ramverket för den internationella handeln för de båda länderna.

Den utveckling som man kunnat skönja i både exporten till EU och till euroområdet kanske inte är helt orimlig, framförallt kan man enligt figur 2.2 och 2.3 skönja att utvecklingen faktiskt varit till Sveriges fördel under perioden år 2002-2007 för EMU jämförelsen och år 2001-2007 för EU jämförelsen. Orsaken till detta kan bland annat spåras till den allmänna ekonomiska tillväxt som skedde under den tidsperioden. Tidningen Fokus skriver bland annat att den stagnation som upplevdes i början av 2000-talet snarare har ersatts av en betydande förändring bara åren efteråt. Från att exporten knappt vuxit någonting mellan åren 2001-2003 ökade Sveriges export med 34 procent mellan åren 2004-2006. En viktig orsak till detta är den återhämtning rent ekonomiskt som man kunnat skönja inom hela EU-zonen. Till detta hör också att cirka 85 procent av Sveriges export går till EU området mellan åren 2004-2006 Fokus (2007, 2 mars 2010). Den tillväxt som jag fått fram till figur 2.2 och 2.3 tyder på samma mönster. Framförallt slutvärdet för respektive land är mest häpnadsväckande, där skillnaden länderna emellan är 16 % för varuexporten till EMU, och 14 % för varuexporten till EU till Sveriges fördel.

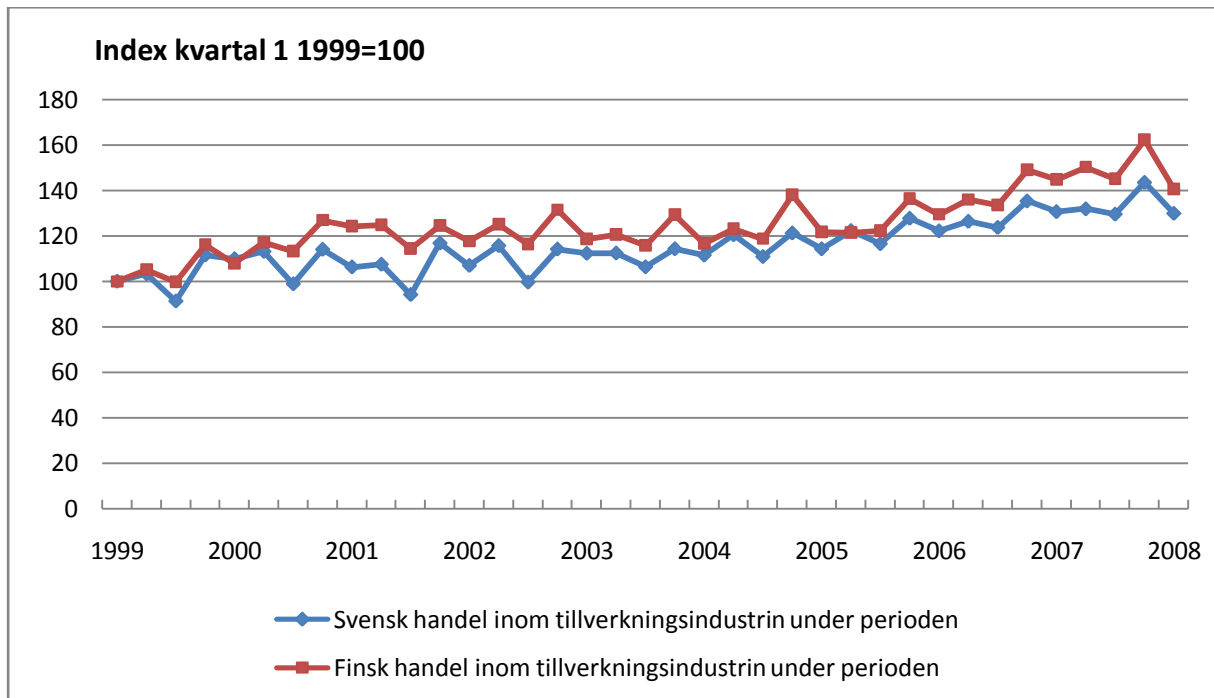

Figur 2.5: Svensk och Finsk export inom metallindustrin under perioden 1999-2008 där basår 1999=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.stat.fi>

Anm: Serien ovan består av statistik från löpande prissättningar.

Finland har enligt figuren haft en starkare exportsutveckling jämfört med Sverige. Man kan eventuellt spåra en viss påverkan av eurosamarbetet, men det är inte förrän i slutet av år 2004 och framåt som man börjar se en tydligare tendens att Finland haft en starkare uppgång än under tidigare perioder. Denna utveckling följer mönstret som föregående figurer visat, nämligen en högre tillväxt under åren 2005-2008. För Sveriges del uppkommer kortare perioder av tillbakagångar tillväxtnässigt men att en återhämtning har skett och att utfallet på lång sikt visat sig vara av positiv karaktär. Slutsatsen är att Finland haft en högre tillväxt exportmässigt inom metallindustrin. Finlands slutvärde är 172 % och motsvarande siffra för Sverige är 162 %.

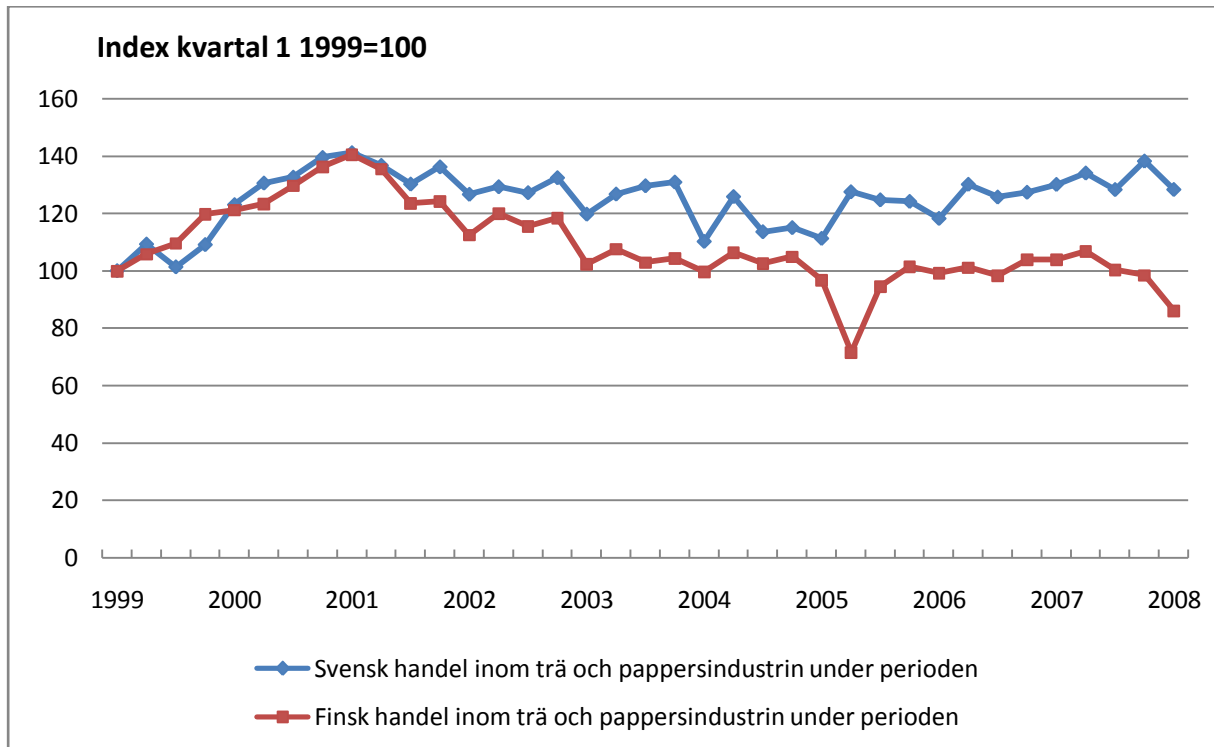

Figur 2.6: Svensk och Finsk export inom tillverkningsindustrin under perioden 1999-2008 där basår 1999=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.stat.fi>

Anm: Serien ovan består av statistik från löpande prissättningar.

Finland har haft en starkare utveckling av exporten inom tillverkningsindustrin jämfört med Sverige. Det är svårt att se tydliga mönster av att eurosamarbetet skulle gagnat Finland i inledningsfasen utan att det skedde en kraftigare ökning från år 2006 och framåt. För Sveriges del verkar de kraftiga fluktuationerna främst inträffat fram till år 2002 och därefter har tillväxten haft en mer positiv utveckling. Finlands slutvärde är 141 % och motsvarande siffra för Sverige är 130 %.

Figur 2.7: Svensk och Finsk export inom trä och pappersindustrin under perioden 1999-2008 där basår 1999=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.stat.fi>

Anm: Serien ovan består av statistik från löpande prissättningar.

Ur detta diagram kan man för Finlands del konstatera att det skett en tillbakagång i exporten inom trä och pappersindustrin, detta efter flera årtionden av stadig uppgång. Orsaken till det kraftiga raset som skedde i mitten av år 2005 berodde enligt den Finska statistikcentralen på en arbetskonflikt som rådde inom pappersindustrin som stoppade hela pappersindustriproduktionen under sommaren år 2005 (Statistikcentralen, 2007, 15 maj 2010). Under år 2006 och framåt var man tillbaka på samma tillväxt, men trä och pappersindustrin är den sektor utav de tre undersökta som visat på en tillbakagång efter det att europrojektet initierats. För Sveriges del är utvecklingen fluktuerande med stundtals kraftiga upp och nedgångar exportmässigt. Slutsatsen tyder på att under denna tioårsperiod har Sverige haft en ökad tillväxt med 30 %, medan Finland haft en minskad tillväxt med nästan 20 %. Finlands slutvärde är 86 % och motsvarande siffra för Sverige är 128 %.

3.3 Sverige och Finlands handelsutveckling under åren 2008-2009.

Bakgrund: Den tredje och sista delen av min uppsats behandlar perioden som sträcker sig från andra kvartalet år 2008 till det fjärde kvartalet år 2009. Denna del utgör finanskristiden där teorin säger att vid asymmetriska effekter som påverkar världsekonomin är det mer lämpligt att bedriva en självständig penningpolitik som stabiliseringspolitiskt hjälpmedel.

Fregert och Jonung uttrycker i sin bok de nackdelar som ett medlemskap i en valutaunion kan medföra. Det primära är förlusten av penningpolitisk självständighet som eliminerar styrräntan som medel för stabiliseringspolitiken (Fregert & Jonung, 2005, s. 466f). Vid kraftiga störningar i världsekonomin är det historiskt sett mer fördelaktigt att inneha en rörlig växelkurs. Vid flera tillfällen under perioder av kraftig lågkonjunktur, krig och andra omstörtande förändringar av ekonomin har riksbanken övergett den fasta växelkursen för att istället införa en rörlig växelkurs.

I De Grauwes bok ”Economics of Monetary Union” ägnas ett kapitel åt att beskriva ursprunget till ECB. Det var inte helt lätt att se till alla länders varierade intressen och framförallt oviljan av de nationella riksbankerna att lämna all makt åt ECB. På samma gång var man tvungna att skapa ett ramverk för en gemensam beslutsprocess så att den monetära unionen kunde fungera. Vad som tillslut skapades var en balansgång mellan många länders starka viljor och önskemål (Grauwe, 2000, s. 189f).

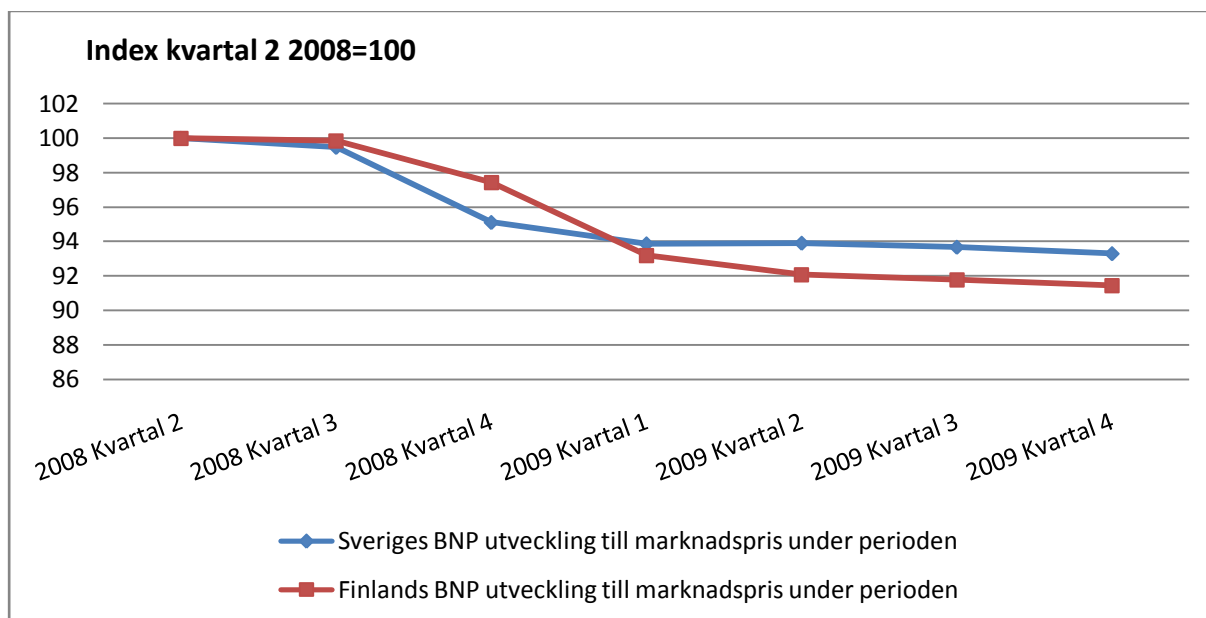
Vidare kan problem uppstå inom en monetär valutaunion då andra medlemsländers finanser svajar och där man måste agera och understödja och bilda krispaket för att unionen inte ska falla. Det är inte troligt att hela EU utgör en ”optimal currency union”. Delvis därför att alla länder inte har det intresset av att sammansluta sig till detta, men även att ”cost/benefit analysen” tyder på att en gemensam valuta är mest lämpad för länder som skiljer sig åt individuellt och vars tillväxt fortskrider med olika hastighet (Grauwe, 2000, s. 92ff).

Ett annat problem som gör sig gällande i en monetär union och under förhållanden av lågkonjunktur är att varje enskilt land måste vara beredd på att ge understöd till andra länder i unionen som har hamnat i kläm och befinner sig i en sämre ekonomisk situation. Detta främst genom de enskilda ländernas okunskap att hantera sin inhemska finanspolitik. Att råda bot på sitt eget lands stats- och handelsfinanser samtidigt som man ska vara beredd på att understödja och tillgodose 15 andra länders finanser är ett av de största problemen som kan uppkomma och som kan sätta en hel monetär union ur spel.

Faktumet att hela världen befunnit sig i lågkonjunktur skriver massa-, pappers- samt den trämekaniska industrins bransch- och arbetsgivarorganisationen Skogsindustrierna om på sin hemsida (Skogsindustrierna, 2010, 14 maj 2010). Där beskrivs euroområdet som en viktig exportmarknad av trä och papperstillverkade varor och där BNP tillväxten inom området minskade med fyra procent under året 2009. Det framgår vidare att Sverige med sin

själständiga penningpolitik haft en fördel då man vidtog omfattade åtgärder för att underlätta kreditgivningen och stabilisera de finansiella systemen för att på så vis stimulera efterfrågan. Något man även gjorde inom ECB, dock sänktes ECB:s styrränta inte lika kraftigt som Sveriges reporänta.

Jag kommer analysera samma typer av export inom olika sektorer samt exporten mellan Sverige och Finland till euroområdet, EU-området och export utanför EU under perioden 2008-2009.

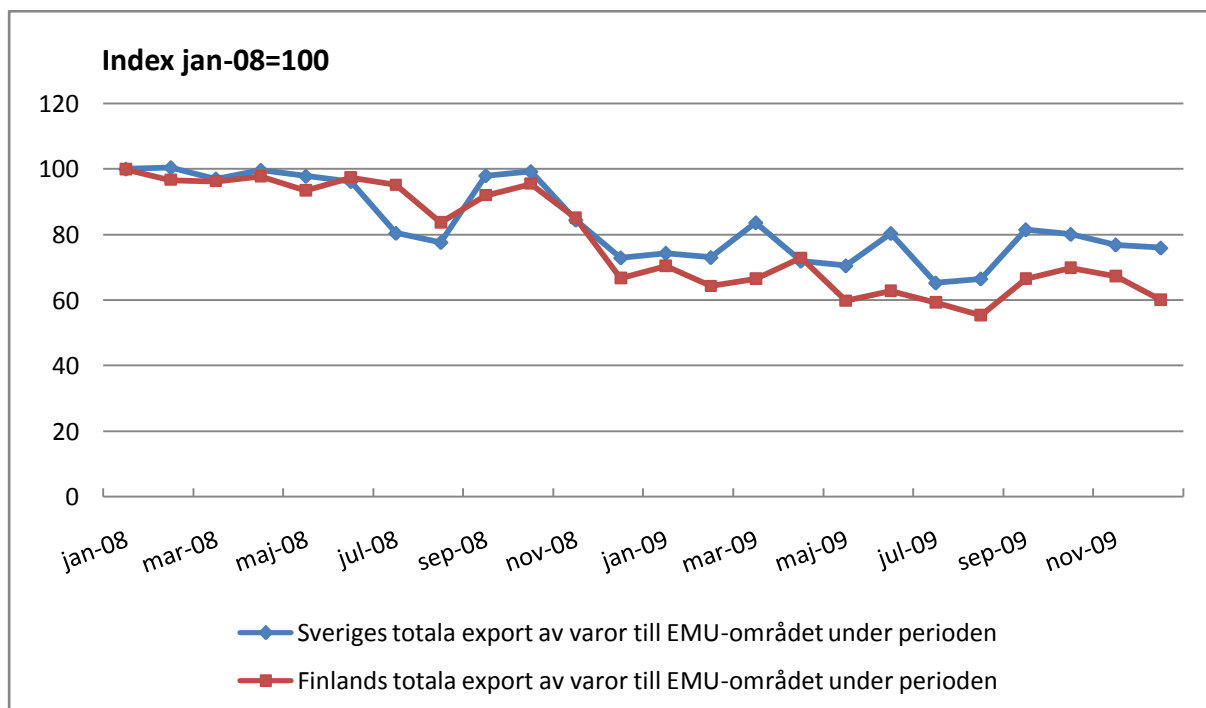
Figur 3.1: BNP till marknadspris för Sverige och Finland under perioden, kvartal två år 2008 till kvartal fyra år 2009 där basår kvartal ett 2008=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.stat.fi>

Anm: Serien ovan är säsongrensad för både Sverige och Finland.

Figuren visar att Finland har en tydlig nedgång i BNP tillväxten men att nedgången under de sista två kvartalen börjar plana ut alltmer. En utveckling som under de två första kvartalen knappt sjunker, men som i och med det fjärde kvartalet år 2008 drastiskt minskar. För Sverige sker en abrupt sänkning av nivån på fem procent mellan det tredje och fjärde kvartalet år 2008. En tillbakagång i BNP utvecklingen som är kraftigare än Finlands, men som likväl inte sjunker lika kraftigt, utan befinner sig på en nivå mellan 93-94 procent.

Sammantaget skedde en kraftigare minskning av Sveriges BNP inledningsvis, men som stabiliserades i slutet av perioden. För Finland skedde den kraftigaste minskningen i BNP utvecklingen mellan kvartal 4 år 2008 och kvartal 1 år 2009. En tillbakagång som i slutändan resulterade i en kraftigare nedgång än för Sveriges del. Finlands slutvärde är 91 % och motsvarande siffra för Sverige är 93 %.

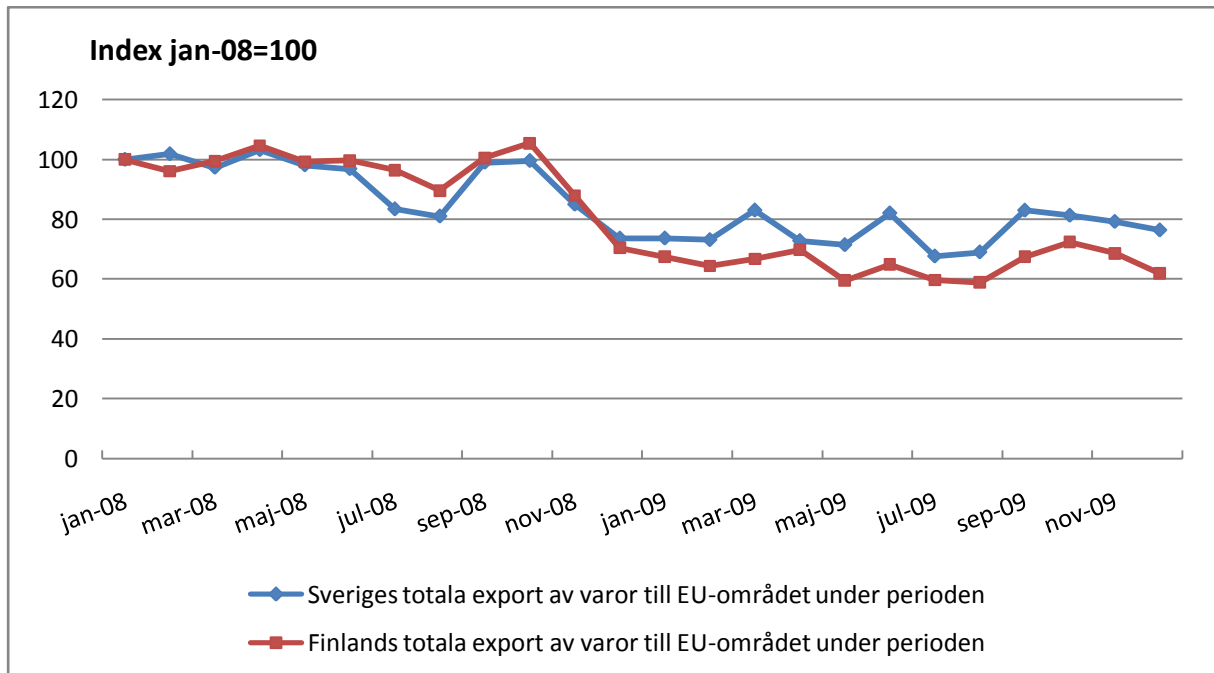

Figur 3.2: Total export av varor som skett från Sverige och Finland till EMU-området under perioden år 2008-2009 där basår 2008=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.tulli.fi>

Anm: Den första januari år 2008 anslöt Malta och Cypern i den europeiska valutaunionen. Därför inkluderas dessa länder i beräkningen av EMU-området. På samma sätt gäller för Slovakien som den första januari år 2009 ingick i den monetära unionen.

Figuren visar att under år 2008 såg utvecklingen relativt lika ut för Sverige och Finland. Det var först under år 2009 som ländernas tillväxt förändrades och i detta fall skedde det en fördel rent handelsmässigt för Sveriges del. Resultatet kan tyckas vara motsägelsefullt då Finland enligt teorin bör gagnas av ett samarbete inom den monetära unionen. Faktumet att Sverige haft en starkare utveckling under år 2009 tyder i detta fall på att det kan finnas andra parametrar som påverkar handeln med andra länder under en period av lågkonjunktur. Faktorer av valutaskillnader mellan länderna och skillnader i inflationsnivå. Finlands slutvärde är 60 % och motsvarande siffra för Sverige är 78 %.

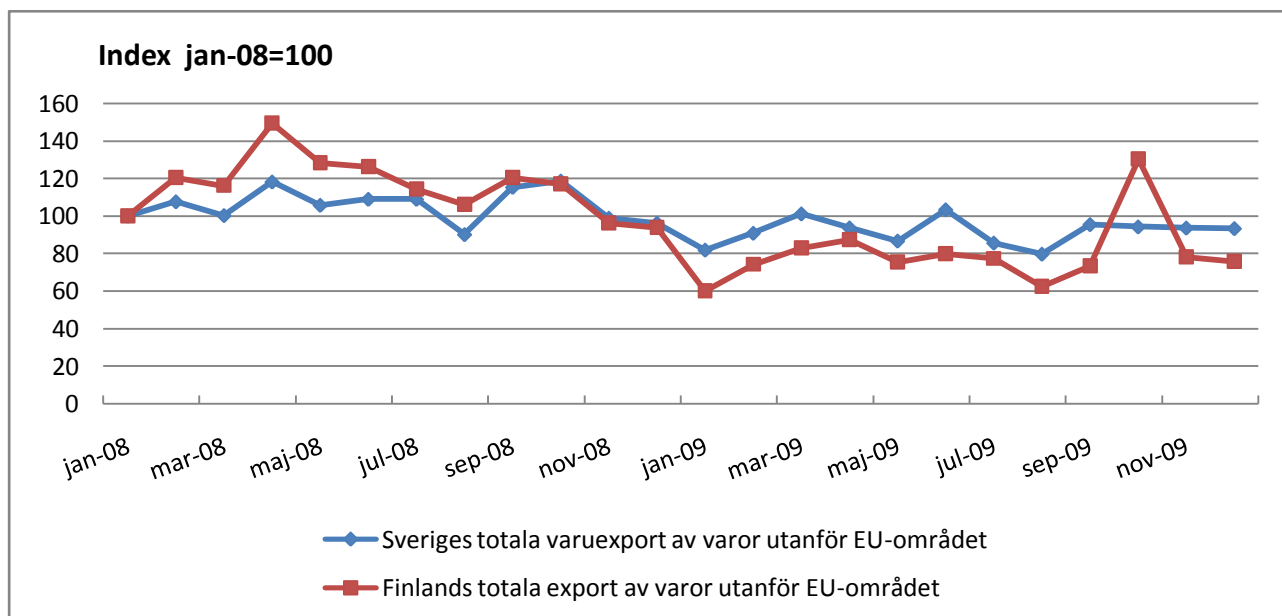

Figur 3.3: Totala exporten av varor som skett från Sverige och Finland till EU-området under perioden 2008-2009 där basår 2008=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.tulli.fi>

Anm: Under den aktuella perioden har inga nya länder anslutit till den europeiska unionen.

Figur 3.2 och 3.3 skiljer sig ytterst lite och av allt tyder detta på att Sverige och Finland har mycket lika förhållanden oavsett om exporten skett till euroområdet eller till EU-området i stort. Man kan dra slutsatsen att Sverige i båda fallen haft en starkare export. I Figur 3.2 och 3.3 kan man tänka sig att Sveriges självständiga penningpolitik har bidragit till att det skett en svagare tillbakagång i exporttillväxten än för Finlands del. Finlands slutvärde är 61 % och motsvarande siffra för Sverige är 78 %.

Figur 3.4: Total export av varor som skett från Sverige och Finland utanför EU-området under perioden 2008-2009 där basår 2008=100

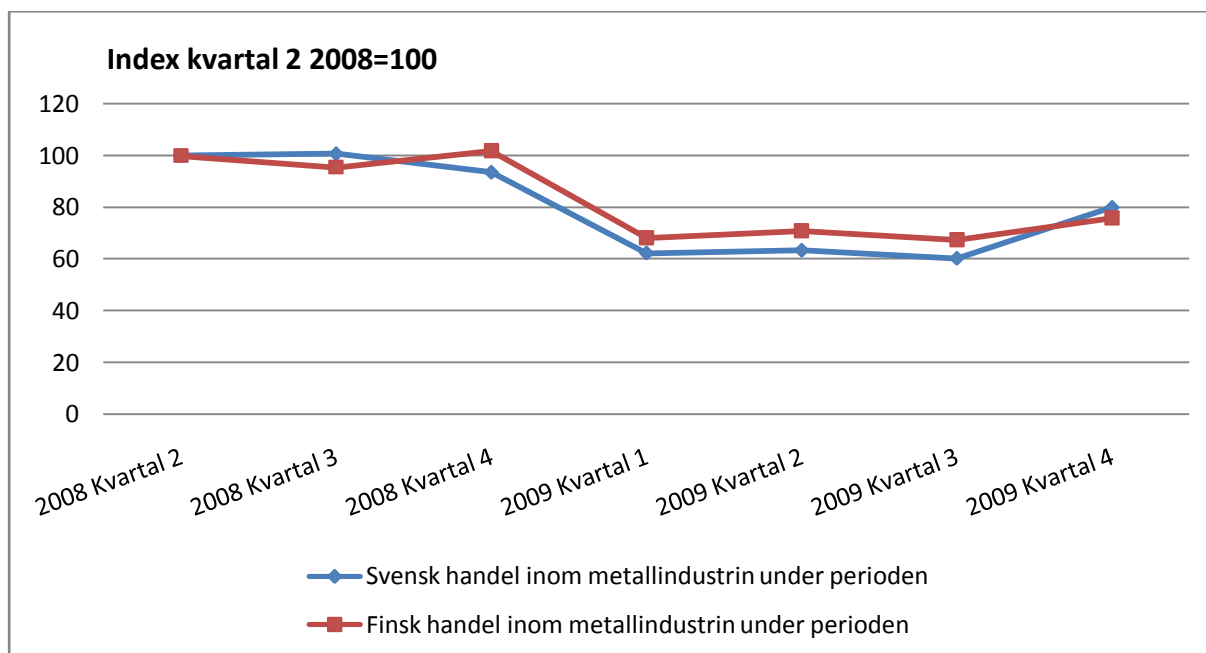
Källa: www.scb.se samt <http://www.tulli.fi>

Anm: För varuhandel som baseras utanför EU(Extrastat) baseras totalundersökningen på Tullverkets insamling av tulldeklarationer. Detta tillvägagångssätt sker även i Finland där deras motsvarighet till svenska tullverket granskar Finlands deklarationer.

Figuren ovan tyder på att Finlands export av varor utanför EU-området hade en högre tillväxt än Sverige fram till slutet av år 2008. År 2009 blev rollerna ombytta och Sverige fick ett tillväxtövertag. Det kan i detta fall skönjas en likhet i detta mönster med utvecklingen i de föregående figurerna där Sverige haft en kraftigare tillväxt under större delen av år 2009. Finlands slutvärde är 76 % och motsvarande siffra för Sverige är 93 %.

En intressant iakttagelse i denna figur är den kraftiga tillväxtökning som uppenbaras för Finland under oktober månad år 2009. Svaret till detta går att finna på finska tullverkets hemsida. Handeln med USA steg då nämligen från 177 miljoner euro under september månad år 2009 till 1223 miljoner euro under oktober månad år 2009. Dock avtar denna kraftiga exportökning redan under nästkommande månad. Antagligen har det inträffat något fel med statistiken vilket ligger till grund för denna kraftiga ”bias” utfallsmässigt.

Exportanalys:

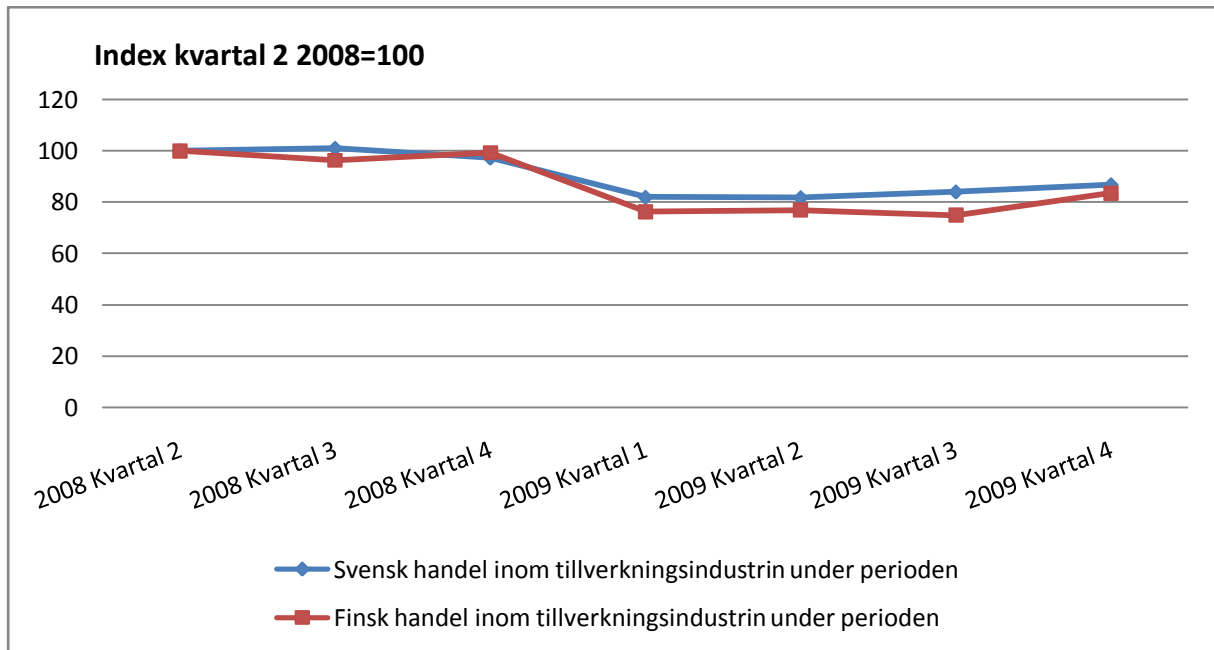

Figur 3.4: Svensk och Finsk export inom metallindustrin under perioden 2008-2009 där basår kvartal två år 2008=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.stat.fi>

Anm: Serien ovan består av statistik från löpande prissättningar.

Om man jämför exportutvecklingen inom metallindustrin åren 1999-08 och 2008-2009 har det hänt en hel del. Den mest signifikanta förändringen är att Finland i föregående period hade ett konstant övertag tillväxtmässigt. Beträffande metallindustrin för perioden år 2008-2009 visar figuren att Sverige befinner sig allt närmare Finland och i vissa skeden har en något kraftigare tillväxt än Finland. Exempelvis sker en liten tillväxtökning gentemot Finland under det sista kvartalet år 2009. Finlands slutvärde är 76 % och motsvarande siffra för Sverige är 80 %.

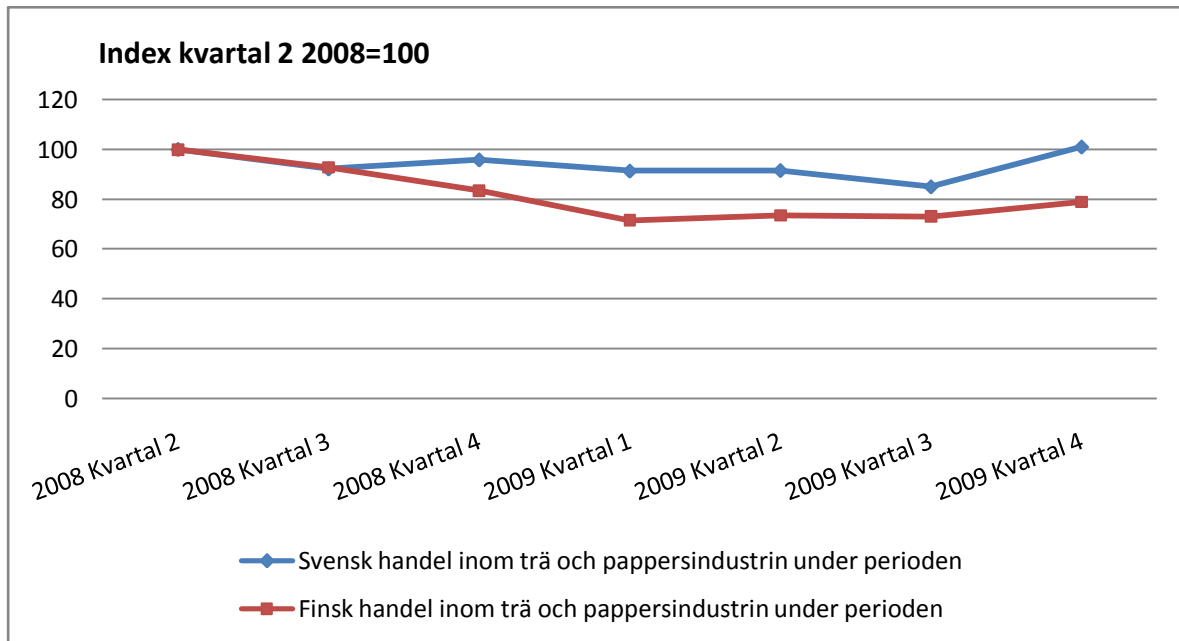

Figur 3.5: Svensk och Finsk export inom tillverkningsindustrin under perioden 2008-2009 där basår kvartal två år 2008=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.stat.fi>

Anm: Serien ovan består av statistik från löpande prissättningar.

Om man jämför figur 2.5 och 3.5 kan man på samma sätt som figur 2.4 och 3.4 skönja ett visst mönster. Detta mönster baseras på det tillväxtnässiga övertag som Finland hade gentemot Sverige under den föregående perioden, men som i och med finanskrisen fallerade och utbyttes mot ett omvänt scenario. Ur figur 3.5 kan man för Sveriges del skönja ett marginellt tillväxtövertag redan vid kvartal ett 2009 och framåt. Mönstret som gällde för metallindustrin är alltså i allra högsta grad gällande även för tillverkningsindustrin. Finlands slutvärde är 84 % och motsvarande siffra för Sverige är 87 %.

Figur 3.6: Svensk och Finsk export inom trä och pappersindustrin under perioden 2008-2009 där basår kvartal två år 2008=100

Källa: www.scb.se samt <http://www.stat.fi>

Anm: Serien ovan består av statistik från löpande prissättningar.

Trä och pappersindustrin är den enda utav de tre undersökta sektorerna där man kunnat skönja en negativ utveckling för Finland och där euromedlemskapet inte gagnat handeln nämnvärt. Detta är genomgående både för perioden 1999-2008 och 2008-2009. Orsaken till detta är oklart, men enligt skogsindustrierna drabbades industrin inom massa, papper och sågverksindustrin av en nedåtgående tillväxt (Skogsindustrierna, 2010, 12 maj 2010). Vidare gäller att papperstillverkningen i Sverige backade med sex procent år 2009, medan det i Finland minskade med hela 22 % samma år och för trävarubranschen backade tillväxten med åtta procent i Sverige år 2009 och 22 procent i Finland samma år (Skogsindustrierna, 2010, 14 maj 2010). Finska statistikcentralen menar att år 2009 var rekorddåligt då förädlingsvärdet inom trä och pappersindustrin sjönk med 20,7 procent (Statistikcentralen, 2009, 12 maj 2010).

I nättidningen E24 uttalar sig trä och pappersföretaget Stora Ensos VD Jouko Karvinen så sent som 2009-03-18 om varför SE valt att flytta över delar av sin produktion till Sverige från Finland. Anledningen till detta är den lägre växelkurs som kronan hade jämfört med euron under finanskrisen samt att virkeskostnaderna är betydligt lägre i Sverige jämfört med Finland (E24 Näringsliv, 2009, 15 maj 2010). Stora Enso kan på ett sätt stå som ett statuerat exempel på hur utvecklingen sett ut under finanskrisen, där Sverige har gagnats i och med sitt bytesbalansöverskott som tillkommit genom en valuta som varit lägre än omvärldens. Finlands slutvärde är 79 % och motsvarande siffra för Sverige är 101 %.

4. Avslutning och sammanfattande slutsatser

Beträffande de allmänna makrovariablerna kan man konstatera att Sverige och Finland har ett tämligen lika förhållande, därav begreppet tvillingstudie. BNP per capita utvecklingen har under perioden 1999-2008 varit till Finlands fördel, där det diskuterades huruvida det berodde på det lägre befolkningsantalet som Finland har eller om det kan vara externa orsaker såsom politiska beslut som bidragit till Finlands relativa övertag gentemot Sverige. Vid en jämförelse mellan BNP per capita, PPP-justerad BNP per capita och output-gapet mellan Sverige och Finland skiljer sig utvecklingen mellan figurerna. I Figur 1.6 som behandlar PPP-justerad BNP per capita upplever Sverige starkast utveckling tillväxtnässigt, detta medan EU(27) och Finland har snarlik utveckling genom hela perioden. I Figur 1.7 som behandlar output-gapet upplever Finland en negativ utveckling mellan åren 2001-2006 detta i jämförelse med Sverige som under samma period upplever en stadig uppgång tillväxtnässigt. Eventuellt kan detta vara en av förklaringarna till varför Sverige har en högre exportutveckling handelsmässigt till EMU- och EU-området jämfört med Finland under perioden 1999-2008.

Vidare gjordes en jämförelse mellan länderna beträffande sysselsättningen. Här har Finland ett relativt övertag utvecklingsmässigt gentemot med Sverige. Ett resultat vars orsak eventuellt kan spåras till Finlands arbetsgivarlagstiftningar samt invandrapolitik som är mer restriktiv jämfört med i Sverige. I figur 1.9 jämförs den totala arbetslösheten i procent mellan Sverige, Finland och EU(27). Sverige har här en unik position med markant lägre arbetslöshetsnivå i jämförelse med de två andra områdena, denna utveckling fortlöper under perioden 1999-2008. I de två figurer som gäller för 1.10 har Sverige och Finland en likvärdig utveckling inom yrkesgrupperna service och industri.

Vad gäller styrräntan och reporäntan i respektive land kan man spåra tydliga fluktuationer i Figur 1.1. Räntorna följer alltjämnt varandra men de inbördes förhållandena länderna emellan bidrar till att räntenivåerna tenderar att variera. Samma inflationspolitik gäller i länderna dvs. att behålla inflationen på en låg och stabil nivå, detta för att skapa god förutsättning för en gynnsam ekonomisk utveckling. På det hela taget har Finland haft en mer fördelaktig tillväxtökning utifrån den allmänna makroutvecklingen jämfört med Sverige. Om man undersöker kronans växelkursutveckling gentemot Euron kan man tydligt se hur stabil växelkursen var fram tills finanskrisen utbröt. En utveckling som följdes av att kronan försvagades gentemot Euron. Detta för att stimulera exporten under den då rådande lågkonjunkturen.

När det kommer till frågeställning två: Hur den relativa utvecklingen mellan Sverige och Finland förändrats mellan 1999-2008 och om några tecken av euromedlemskapet kan skönjas?

För att undersöka detta valde jag att granska hur exporten förändrades till EU länderna, EMU-länderna samt exporten av varor utanför EU-området. Det förvånande var att tillväxten i Sverige var större än i Finland under alla dessa tre perioder. Orsaken till detta kan vara den

generella högkonjunktur som inträffade mellan år 2002-2007. I dessa fall kan man diskutera om det faktiskt hade någon egentlig betydelse huruvida man ingick i en monetär union eller inte, utan alla länder som hade befintliga tillgångar gagnades i stort under denna period.

Exportanalysen under perioden 1999-2008 resulterade i att både metallindustrin och tillverkningsindustrin har utvecklats i snabbare takt än i Sverige, medan trä och pappersindustrin i Finland snarare haft en tillbakagång under perioden.

Frågeställning tre: Hur den relativa utvecklingen sett ut under perioden 2008-2009 och kan man skönja några eventuella fördelar av att bedriva en självständig penningpolitik?

För att jämföra BNP till marknadspris under perioden 1999-2008 som enligt Figur 2.1 tyder på ett konsekvent tillväxtövertag för Finlands del så kan man istället jämföra detta med Figur 3.1 som visar samma jämförelse fast under perioden 2008-2009. Slutsatsen av detta är att Sverige för första gången har en starkare tillväxt än Finland. Ett övertag som initieras under första kvartalet år 2009 och fortskrider året ut. Detta tyder på att den svenska självständiga penningpolitiken har gagnat Sverige under en period av djup lågkonjunktur. Jämförelsen export till euroområdet, EU-området och utanför EU-området visar på samma resultat, nämligen att någonstans under första kvartalet år 2009 blir Sveriges varuexporttillväxt starkare än Finlands. Slutsatsen är alltså att Figur 3.1, 3.2, 3.3 och 3.4 följer samma utveckling, nämligen att Sverige innehar en fördel i och med möjligheten att bedriva penningpolitik som stabiliseringsmedel.

Nästkommade del behandlar exportanalysen och beror till stor del på den rådande industrins konjunktur i respektive land. Ett mönster går att skönja, att oavsett om man väljer att se till metall, tillverkning eller trä och pappersindustrin visar utfallet att Sverige haft en mer positiv utveckling under det fjärde kvartalet år 2009 jämfört med Finland. Dock ska det tilläggas att tillväxten är relativt liten beträffande metall och tillverkningsindustrin medan det för trä och pappersindustrin skönjas en mer positiv utveckling för Sverige än Finland.

Om man ska jämföra industrierna sektorsvis har Finland haft ett relativt övertag gentemot Sverige inom metallindustrin från andra kvartalet år 2008 till fjärde kvartalet år 2009. En möjlig anledning till detta kan vara den mer omfattande metalltillverkningen som äger rum i Finland jämfört med Sverige.

Beträffande tillverkningsindustrin kan man istället skönja ett scenario där Finland hade en fördel rent tillväxtmässigt under år 2008. Under år 2009 blev situationen en annan och Sverige hade en högre tillväxt inom tillverkningsindustrin.

Inom trä och pappersindustrin sker en högre tillväxt för Sverige jämfört med Finland vilket kan skönjas i Figur 3.6. Ett utfall som var tydligt redan under perioden 1999-2008. Anledningen till den allmänna tillbakagången kan delvis förklaras genom de motgångar som kan härledas ur fackliga och arbetsrelaterade strejker snarare än en nedgång i finsk trä och pappersindustri. Sverige har alltså en fördel under år 2009, vilket ytterligare ger ett

konstaterande om den favör en självständig penningpolitik och möjlighet att styra växelkursen som varit gällande för nästan alla Figurer i del 3.3 som berör finanskristiden.

I min inledning skrev jag om en fråga som skulle gå som en röd tråd genom hela arbetet. Nämligen huruvida det gynnat Sverige att stå utanför eurosamarbetet. Med facit i hand kan man göra ett konstaterande om att en sådan slutsats stämmer. Ur det långsiktiga perspektivet där variabler såsom BNP per capita och sysselsättningsgraden är av intresse har utvecklingen visat på en något bättre utveckling för Finland i jämförelse med Sverige. Detta stämmer väl överens med teorin där det ur ett långsiktigt perspektiv kan det vara en fördel att ingå i en valutaunion. Ur ett kortsiktigt perspektiv där variabler som output-gapet och sektorsanalyser är av intresse har utvecklingen visat att Sverige gagnats kortsiktigt av att verka under en självständig penningpolitik.

5. Källförteckning:

- De Grauwe, Paul (2000) *Economics of Monetary Union*, fjärde upplagan, Oxford university press
- De Grauwe, Paul (2009) *Economics of Monetary Union*, åttonde upplagan, Oxford university press
- E24 Näringsliv (2009, mars 18), *Kronras guld för Stora Enso*, http://www.e24.se/business/ravaror/kronras-guld-for-stora-enso_1182025.e24, (2010-05-15)
- Ekonomifakta (2009) *Sysselsättningsutveckling*, <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Arbetsmarknad/Sysselsattning/Sysselsattningsutveckling/> (2010-05-12)
- Ekonomifakta (2009) *Växelkursutveckling*, <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Ekonomi/Finansiell-utveckling/Vaxelkursutveckling/?awc=> (2010-08-14)
- European Commission (2008) *Successes and challenges after 10 years of Economic and Monetary Union*, European economy 2 2008, http://ec.europa.eu/economy_finance/emu10/emu10report_en.pdf, (2010-05-03)
- Finansdepartementet (2003) *Alternativ finansiering av offentliga tjänster, bilaga 7 till långtidsutredningen 2003*, <http://www.sweden.gov.se/content/1/c4/15/87/38e6bb6b.pdf>, (2011-03-02)
- Flam, Harry och Nordström, Håkan (2006) *Euro effects on the intensive and extensive margins of trade*, CESifo working paper no. 1881
- Fokus (2007, mars 2), *Världsekonomi: Global guldålder*, <http://www.fokus.se/2007/03/varldsekonomi-global-guldalder/> (2010-04-27)
- OECD Statistics, <http://stats.oecd.org/Index.aspx> (2011-03-01)
- SCB (2010, mars 11) *Medborgarskap*, http://www.stat.fi/til/tyokay/2006/tyokay_2006_2008-07-04_tie_002_sv.html (2010-05-12)
- Skogsindustrierna (2010, 2010-05-12), *Branschfakta*, <http://www.skogsindustrierna.org/web/Branschfakta.aspx> (2010-05-12)
- Skogsindustrierna (2010, maj 14), *Konjunktur och marknad 2009*, http://www.skogsindustrierna.org/web/Konjunktur_och_marknad_2008.aspx (2010-05-14)
- SOU 1996:158, *Calmforsrapporten*, <http://www.sweden.gov.se/sb/d/108/action/browse/c/135/c/y1996> (2010-03-17)

SOU 2002:16, *Stabiliseringspolitik i valutaunionen,*
<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/1677> (2010-03-17)

Statistikcentralen (2007, maj 15), *Industriproduktionen i Finland - åren av tillväxt,*
http://www.stat.fi/tup/suomi90/toukokuu_sv.html (2010-05-17)

Statistikcentralen (2008, juli 4) *Det relativa sysselsättningstalet steg bland utländska medborgare åren 2000-2006,* http://www.stat.fi/til/tyokay/2006/tyokay_2006_2008-07-04_tie_002_sv.html (2010-05-12)

Statistikcentralen (2010, mars 19), *Antalet personer under 15 år det lägsta i Finland på över 100 år,* http://www.stat.fi/til/vaerak/2009/vaerak_2009_2010-03-19_tie_001_sv.html (2010-05-12)

Statistikcentralen (2009, september 8), *Fortfarande kraftig minskning av bruttonationalprodukten under det andra kvartalet, ökade offentliga investeringar och konsumtionsutgifter bromsade upp minskningen av totalefterfrågan,* http://www.stat.fi/til/ntp/2009/02/ntp_2009_02_2009-09-08_kat_001_sv.html, (2010-05-12)

Statistiska centralbyrån (2010, november 9), *Utgifter för det sociala skyddet i Sverige och Europa samt utgifternas finansiering 2008,*
http://www.scb.se/Statistik/NR/NR0201/_dokument/NR0201_BS_2008.pdf, (2011-03-02)